

COVID-19'UN İZMİR'DE ZMO'YA BAĞLI MESLEK GRUPLARINA ETKİSİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
İZMİR ŞUBESİ (2023)

izmir@zmo.org.tr

BU ARAŞTIRMA NEDEN VE NASIL YAPILDI?

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 Koronavirüs salgınının Şubemize ye meslektaşlarımızı nasıl etkilediğini ortaya koymak için üyelerimiz ile anket çalıŐması yapılması planlanmıŐtır.¹

Bu kapsamda komisyonca oluŐturulan soru seti online olarak tüm üyelerimize ulaŐtırılmıŐ ve hedeflenen katılımın gerçekleŐmesi ardından değerlendirme aŐamasına geçilmiŐtir.

%90 güven aralığı ve % 5 hata payı ile yapılan hesaplamaya göre örnek hacmi 257 kişi olarak belirlenmiştir.

¹ çalışmada kullanılan verileri 2021 yılında (29. Dönem) toplanmıŐ olup, rapor son halini 2023 yılında (30. Dönem) almıştır.

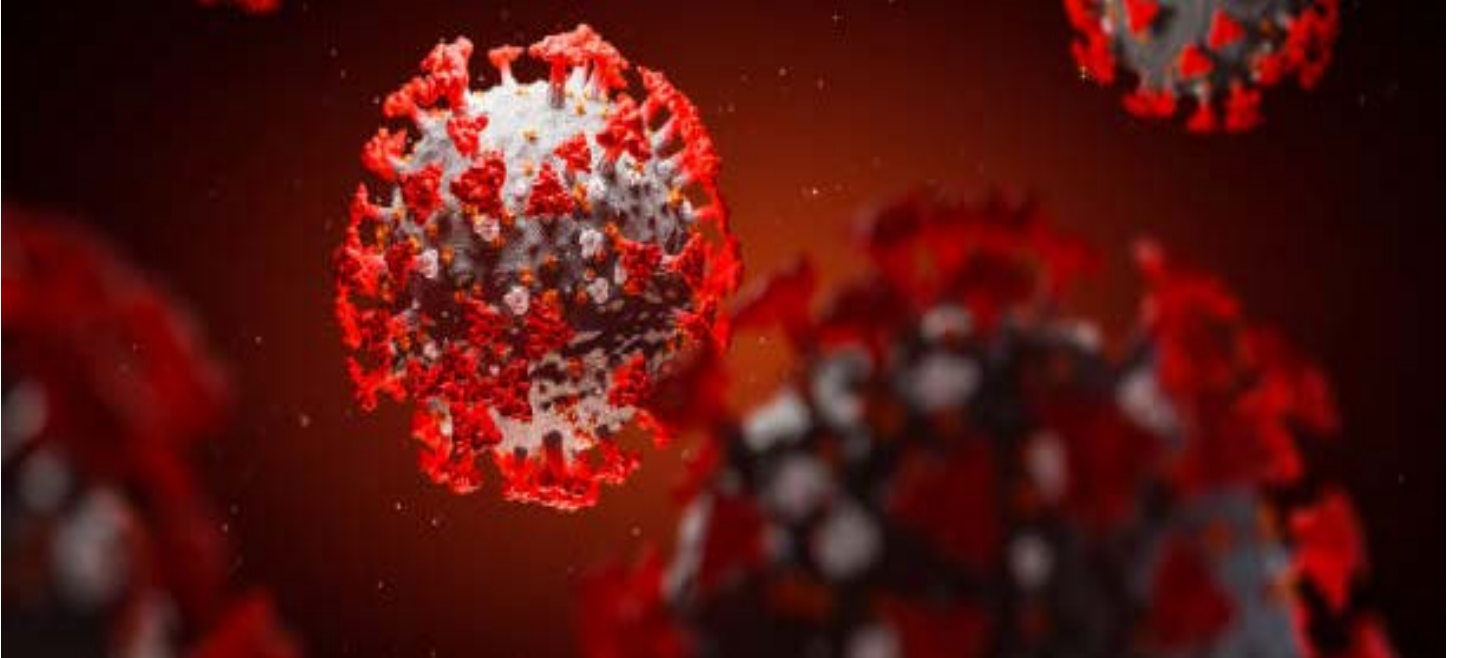
GİRİŞ

İnsan ve toplumların virüs salgını ile yüzleşmesi insanlık tarihi kadar eskidir. Salgınlarla insanlar ve medeniyetler arasındaki ilişki antik çağlara kadar uzanmaktadır. Babillerden, Hititlere, eski Yunan site devletlerinden Büyük Roma İmparatorluğuna, Çin ve Japonya'dan Avrupa ve Amerika'ya kadar salgın hastalıklar yüzünden önemli nüfus kayıpları olmuş ve buna bağlı olarak önemli ekonomik ve sosyal sonuçlar ortaya çıkmıştır.²

Bütün salgın hastalıkların kaynağının hayvanlar olduğu ve insanların doğayı tüketim uğruna sömürmesinin doğal dengeyi bozmasından kaynaklı, yabani hayvanlar başta olmak üzere evcilleştirilen hayvanlardan insanlara geçen virüslerin, mutasyona uğrayıp insandan insana geçtiği bilimsel olarak saptanmış bir gerçekliktir.³

Yaşanan bütün küresel salgınların tahribatının yüksek olmasının sebebi, hastalığın tam olarak tanınmamasıdır. Bu yüzden ölüm oranları yüksek, yayılma alanları geniş olmuştur. Salgın hastalıklar; ekonomik, sosyal, psikolojik, kültürel, siyasi, dinî, coğrafi ve daha birçok bakımdan toplumsal hayatı derinden etkilemiştir.⁴

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımıyla sağlık, bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan tam bir iyilik halidir. Bu açıdan bakıldığında salgın hastalıkların insanlara sadece fizyolojik ve biyolojik açıdan değil, bunun yanında ekolojik, sosyal, teknolojik, kültürel ve siyasal etkileri de olduğu görülmektedir.

² (Şeker v.d, 2020)

³ (Bayan V., 2020)

⁴ (Kılıç K., 2020)

Tarihi salgınların sonuçlarını aşağıdaki şekilde kategorize etmek mümkündür:

- a) Sağlık Etkileri: Kitlese hastalık, kitlese ölüm ve sakatlık, sağlık hizmeti ihtiyacında olağanüstü artıştan dolayı hizmetin yetersiz kalması, malzeme ve ilaç tedarikinde noksanlık, bakıma muhtaç olanların olumsuz etkilenmesi, sağlık harcamalarında artış, sağlık personeli ve hasta yatağı-yoğun bakım yetersizliği, birey ve toplum psikolojisinin bozulması.
- b) Demografik Etkiler: Nüfus azalması, nüfus yoğunluğunda azalma, çocuk-geç-yaşlı nüfusta azalma, vb.
- c) Ekonomik Etkiler: Üretimin azalması, tarım arazilerinin ekilememesi, enflasyon artışı, büyümenin azalması, gerilemesi, işsizliğin artması, iktisadi araçların etkilenmesi, temel ihtiyaçların temin edilememesi, vb.
- d) Sosyal Etkiler: Panik, insan ilişkilerinin olumsuz etkilenmesi, sosyal faaliyetlerin azalması, ayırmıcılık, şehir hayatının olumsuz etkilenmesi, eğitimin olumsuz etkilenmesi, kamu personeli izinlerinin kaldırılması, sosyal kargaşa artışı, vb.
- e) Siyasi Etkiler: Bazı medeniyetlerin çökmesi, Orta çağda feodalitenin olumsuz etkilenmesi, Kilise-dini yapılara güvenin azalması, Reform ve Rönesans'ın tetiklenmesi, hanedanların-yönetimlerin değişmesi, isyanlar, huzursuzlukların artması, savaşların tetiklenmesi veya sona ermesi, vb.⁵

21. yüzyılda dünya nüfusu bugüne kadar başlıca beş önemli pandemi (salgın hastalık) ile karşı karşıya kalmıştır. Bunlar tarih sırasıyla 2009 yılında görülen H1N1, 2014 yılında görülen çocuk felci ve Ebola, 2016'da görülen Zika ve son olarak da 30 Ocak 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO/DSÖ) tarafından kayıtlara geçen COVID-19'dur.⁶

Söz konusu salgınlar arasında en çok etki yaratan ise son olarak yaşanan COVID – 19 salgını olmuştur. Hatta bu salgının 2. Dünya savaşından bu yana insanoğlunun karşı karşıya kalmış olduğu en büyük küresel sağlık felaketi olduğu yönünde görüşler beyan edilmektedir. OECD, ILO ve UNESCO tarafından hazırlanmış olan çeşitli raporlarda, Covid-19 salgınının küresel çapta toplumsal hayatta derinden etkilere ve değişimlere neden olacağı ve tüm bu değişimlerin kalıcı bireysel, kurumsal, toplumsal ve ekonomik sonuçları olacağı öngörülmektedir.

Covid – 19 Pandemisi Hakkında

Bir toplulukta veya bölgede hastalık vakalarının alışılmadık derecede yüksek oranda yayılması durumuna epidemi denilmektedir. Salgınlar uluslararası sınırlara veya kıtalar arası yayıldıysa bunlara pandemi denilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, üç koşul yerine geldiğinde pandemi ilan edilmektedir;

1. Yeni bir virüs alt tipinin ortaya çıkması;
2. İnsanları enfekte etmesi ve ciddi hastalıklara neden olması;
3. İnsanlar arasında kolay ve sürdürülebilir bir şekilde yayılması

Pandemiler, geniş bir coğrafi alanlarda önemli ekonomik, sosyal ve politik bozulmaya neden olabilen büyük ölçekli salgınlardır.⁷

⁵ (Şeker v.d, 2020)

⁶ (Duran M, Acar M.,2020)

⁷ (Şahin F., Demir S., 2020)

Günümüzde salgın hastalıkların oluşma nedenlerini aşağıdaki maddeler halinde özetlemek mümkündür;

- a) İklim değişiklikleri-düzensizlikler (Aşırı sıcaklıklar ve su yetersizliği, Yağmur rejimi (kuraklık, sel, su baskınları), Sivrisinek ve kemirici artışı)
- b) Demografik ve insan davranış değişiklikleri (Nüfus artışı, Köyden kente göç, Kentlerin büyümesi ve devasa kentler, Cinsel davranış değişiklikleri, Madde bağımlılığı, Ayaklanmalar, göçler)
- c) Sosyoekonomik faktörler (Göçler, mevsimlik işçiler)
- d) Ekolojik değişiklikler (Yaban hayatı alanının genişlemesi veya daralması, İnsan-hayvan ilişkilerinde değişim, Hayvan, kuş ve deniz canlıları gibi konaklar, Hayvanların ve kuşların göç karakterleri, Yaban hayatını etkileyen müdahaleler, Sokak hayvanlarında artış, Toprak özellikleri ve arazi kullanım değişiklikleri, Biyosistem etkisi, Baraj projeleri ve sulu tarım faaliyetleri, Orman azalması-artması, Sellar-kuraklık, Artropod rezervuarlar ve vektör yayılım)
- e) Hijyen ve sanitasyon eksikliği
- f) Hastane tedavileri ve direnç problemi (Kan transfüzyonu, Doku-organ nakli, Bağışıklığı baskılanmış kişi artışı, Antibiyotik direnci)
- g) Küresel ticaret (Gıda ve yem, Hayvanlar ve kuşlar, Cansız taşıyıcılar)
- h) Küresel seyahat
- i) Savaşlar
- j) Teknolojik Gelişmeler (Gıda teknoloji değişimi, ilaçlar, Laboratuvar tetkik imkânlarının artması, Hastalık bildirimlerinde duyarlılık artışı, Laboratuvar çalışmaları, biyoterörizm-biyolojik silah çalışmaları)
- k) Mikrobiyal adaptasyon ve değişim⁸

Dünya Sağlık Örgütü yaşamakta olduğumuz pandemiye neden olan hastalığın resmî adını ilk olarak koronavirüs hastalığı 2019 olarak belirlemiştir. Resmi kısaltma olan COVID-19, hastalığın İngilizce ismi olan corona (CO), virus (VI) ve disease (D) kelimelerinin kısaltılması ile hastalığın keşif yılı olan 2019'a (-19) atfen oluşturulmuştur. İsim, DSÖ tarafından spesifik bir coğrafi konuma (örneğin Çin), hayvan türüne veya bir insan grubuna atıfta bulunmayacak şekilde, uluslararası öneriler çerçevesinde konmuştur. Zaman içerisinde hastalığın kısaltması Türkçe yaygın medyada COVID-19 olarak da yer edinmiştir.⁹

COVID-19 pandemisi veya koronavirüs pandemisi, 1 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Vuhan'da ortaya çıkmıştır. Semptomların ilk başlangıç tarihi kimi kaynaklarda 1 Aralık 2019 kimi kaynaklarda ise 8 Aralık 2019 olarak bildirilmektedir. İlk vakanın nereden olduğuna dair bazı teoriler bulunmakla birlikte yapılan bilimsel çalışmalar Ekim veya Kasım 2019'da yarasaları enfekte eden bir koronavirüs türünün başka bir yabancı hayvan aracılığıyla insanlara geçmiş olabileceğini göstermektedir. Aralık 2019'dan itibaren enfeksiyonun yayılması neredeyse tamamen insandan insana bulaşma yoluyla gerçekleşmiştir.

İnsandan insana bulaşma, DSÖ ve Çinli yetkililer tarafından 20 Ocak 2020'ye kadar doğrulanmıştır. Resmi Çin kaynaklarına göre, virüs çoğunlukla, canlı hayvan satımının da gerçekleştiği Huanan Deniz Ürünleri Toptancı Pazarı ile bağlantılıdır. Mayıs 2020'de, Çin Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi direktörü George Gao, deniz ürünleri pazarından toplanan hayvan örneklerine uygulanan testlerin negatif sonuç verdiğini ve pazarın ilk salgın yeri olmadığını, yalnızca erken yaşanmış bir süper yayılma olayı bölgesi olduğunu açıklamıştır.

⁸ (Şeker, v.d., 2020)

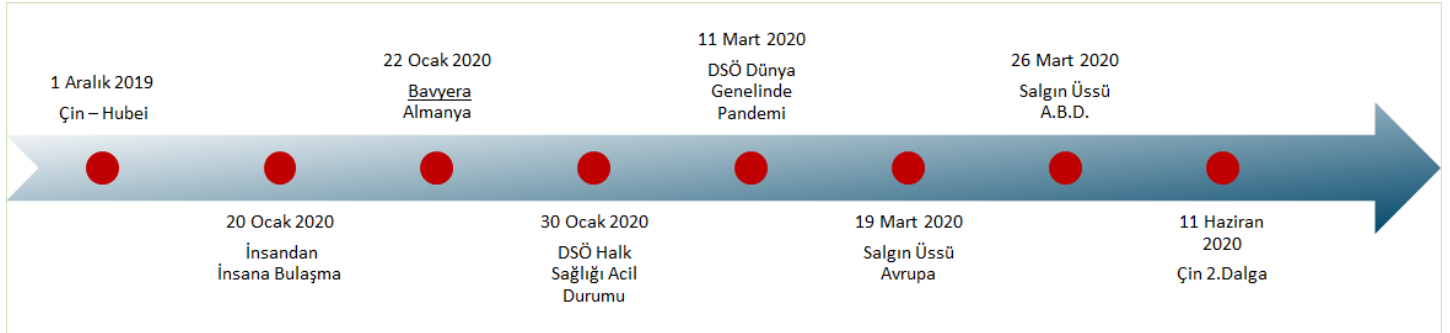
⁹ <https://tr.wikipedia.org/wiki/COVID-19#Tarihi> (Erişim:28.06.2021)

Salgının ilk aşamalarında, vaka sayısı yaklaşık olarak her yedi buçuk günde bir ikiye katlanmıştır. Virüs, 2020 Ocak ayında Çin Yeni Yılı göçü nedeniyle ve Vuhan'ın büyük bir demiryolu kavşağına sahip bir ulaşım merkezi olmasından ötürü diğer Çin eyaletlerine de yayılmıştır. Hastalığın yol açtığı ilk ölüm 9 Ocak 2020'de yine Çin'de meydana gelmiştir. 20 Ocak'ta, Çin bir gün içerisinde 140'a yakın yeni vaka bildirmiştir. Daha sonraki resmi veriler bu tarihten önce semptom geliştirmiş 6.174 kişinin bulunduğunu ve bu sayıdan daha fazla kişinin enfekte olma ihtimali olduğunu göstermiştir. Çin dışında gerçekleşmiş ilk bulaşma Vietnam'da bir babanın hastalığı oğluna geçirmesi şeklinde meydana gelmiştir. Ailenin rol oynamadığı ilk bulaşma vakası ise Çinli bir iş adamından Alman bir adama bulaşma ile 22 Ocak'ta Almanya'nın Bavyera eyaletinde yaşanmıştır.

The Lancet dergisi 24 Ocak'ta hastalığın insandan insana bulaşabildiğini belirtmiş ve ayrıca "pandemi potansiyeli" taşıdığı için sağlık çalışanlarına koruyucu önlemler almalarını ve bu hastalığa karşı testler uygulamalarını önermiş, 30 Ocak'ta ise DSÖ, koronavirüsü Uluslararası Öne Sahip Halk Sağlığı Acil Durumu ilan etmiştir.

18 Aralık 2019'da İtalya'nın Milano ve Torino kentlerinden toplanan atık sularda virüsün izlerine ulaşılmıştır. 31 Ocak 2020'de İtalya, ilk iki vakasını onaylamış ve bu vakaların Çin'den gelen turistler olduğunu belirlemiştir. Çin dışında gerçekleşen ilk ölüm 1 Şubat 2020 tarihinde, COVID-19, Influenza B ve Pnömonokok'un bulaşmış olduğu bir adamın hayatını kaybetmesi ile Filipinler'de meydana gelmiştir. 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın ilan edilmiş, 13 Mart 2020'de Avrupa'nın artık koronavirüs krizinin merkez üssü hâline geldiği bildirilmiştir. 19 Mart 2020'de İtalya, en çok ölümün yaşandığı ülke olarak Çin'i geride bırakmıştır. 26 Mart'ta Amerika Birleşik Devletleri, dünyada en çok onaylanmış vakaya sahip olarak Çin ve İtalya'yı geçmiştir. Koronavirüs genomları üzerine yapılan araştırmalar, New York'taki COVID-19 vakalarının çoğunun, Çin ve diğer Asya ülkelerinin aksine Avrupa ülkelerinden gelen turistlerden kaynaklandığını göstermektedir. 11 Haziran 2020'de 55 günlük bir aradan sonra Beijing'de ikinci dalga başlamıştır.¹⁰ (Şekil.1)

Şekil.1 Salgının Kronolojik Seyri

¹⁰ https://tr.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemisi (Erişim: 28.06.2021)

Tablo 1: Ülkelere Göre Vaka Sayıları

ÜLKELER	VAKA SAYISI		VEFAT SAYISI		İYİLEŞEN SAYISI		AKTİF VAKA SAYISI	AĞIR HASTA SAYISI	TOPLAM TEST SAYISI
	TOPLAM	YENİ (+)	TOPLAM	YENİ (+)	TOPLAM	YENİ (+)			
Dünya Toplam	181.846.844	304.092	3.938.428	5.657	166.327.784	260.749	11.580.632	80.453	
1 ABD	34.494.575	4.638	619.434	92	28.927.335	14.429	4.947.806	3.838	503.784.831
2 Hindistan	30.278.912	46.592	396.753	973	29.302.222	58.887	579.937	8.944	404.265.101
3 Brezilya	18.420.598	33.704	513.474	655	16.582.053		1.325.071	8.318	53.196.856
4 Fransa	5.770.021	1.578	110.968	17	5.602.968	1.154	56.085	1.345	92.527.219
5 Rusya	5.451.291	20.538	133.282	599	4.956.714	12.728	361.295	2300	147.900.000
6 Türkiye	5.409.027	4.883	49.576	52	5.275.231	5.937	84.220	736	60.105.441
7 İngiltere	4.732.434	14.876	128.100	11	4.316.514	2.389	287.820	259	207.164.164
8 Arjantin	4.405.247	12.105	92.568	251	4.027.510	17.164	285.169	6.953	16.428.316
9 İtalya	4.258.069	782	127.472	14	4.073.435	1.336	57.162	294	71.132.502
10 Kolombiya	4.158.716	32.376	104.678	664	3.854.457	24.970	199.581	8.155	19.619.249

Kaynak: <https://www.worldometers.info/coronavirus/#countries> (Erişim:28.06.2021)

Çalışmada kullanılan verilerin toplanmasını takiben; 28 Haziran 2021 tarihinde resmi kaynaklarda paylaşılan ve dünyada o günkü vaka durumunu gösteren bilgiler Tablo.1’de görülmektedir. Bu tarih itibariyle dünya genelinde 181.846.844 onaylanmış vaka, 166.327.784 iyileşen varken virüs nedeniyle 3.938.428 (%2) hasta vefat etmiştir. Hastalığın en ağır seyrettiği ülkeler ABD, Hindistan Brezilya olup, Türkiye bu tabloda 6. Sırada yer almıştır.

Eylül 2023 itibariyle dünya genelinde 694.704.432 onaylanmış vaka, 666.623.898 iyileşen vaka varken, virüs nedeniyle 6,911,899 (%1) hasta vefat etmiştir. Hastalığın en ağır seyrettiği ülkeler ABD, Hindistan, Fransa olup, Türkiye bu tabloda 11. Sırada yer almaktadır. (Erişim: 04.09.2023)

Pandeminin Genel Etkileri

COVID-19’un hem küresel hem de yerel düzeyde sosyal, ekonomik, kültürel çok farklı konularda ve farklı sektörlere etkileri olmuştur.

COVID-19’un etkilerinin en sancılı şekilde hissedildiği alan muhtemelen ekonomik alandır. İş dünyasında salgının başından bu yana yaşanan, bundan sonra da yaşanmaya devam edecek olan sarsıntının mevcut ve artçı etkileri uzun bir süre yoğun şekilde hissedilecektir. Bu çerçevede işsizlik, büyüme, devletin ekonomideki rolü, kamu harcamaları, enflasyon, vb. konularda önemli değişim ve sıkıntılar yaşanacağını söylemek mümkündür.¹¹

Salgın baş göstermeden önce de resesyon riski taşıyan küresel ekonominin salgınla mücadele kapsamında alınan önlemlerle yeni bir krize doğru sürüklendiği konusunda bir fikir birliği oluşmuş durumdadır. Ancak önceki ekonomik krizlerden farklı olarak bu kez sebep ekonomik nedenler yerine “ekonomiye etki eden ekonomi dışı bir faktör” olarak salgın hastalıktır. Tabii ki, böyle olunca hem tahribatın boyutunu tespit etmek güçleşmekte hem de salgının ne zaman tam olarak kontrol altına alınabileceğinin bilinmemesinin oluşturduğu belirsizlik alınan tedbirlerin yeterliliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Süreçte, bu durum, bir yandan “küreselleşmenin ve kapitalizmin sonu” gibi iddialı tezlerin ortaya çıkmasına neden olurken diğer yandan liberal ekonomik sistemi de kapsayan pek çok alanı tartışmalı hale getirmektedir. Hatta tüm bu yaşananlar COVID-19 sonrası dönemde yeni bir model arayışını da tetiklemiştir. Ayrıca bir süreden bu yana güvenlik paradigmasındaki değişimde başat rol oynayan “ekonomi güvenliği” kavramının ön plana çıktığı bir dönemi de beraberinde getirmiştir.¹²

¹¹ (Acar M., 2020)

¹² (Yılmaz v.d., 2020)

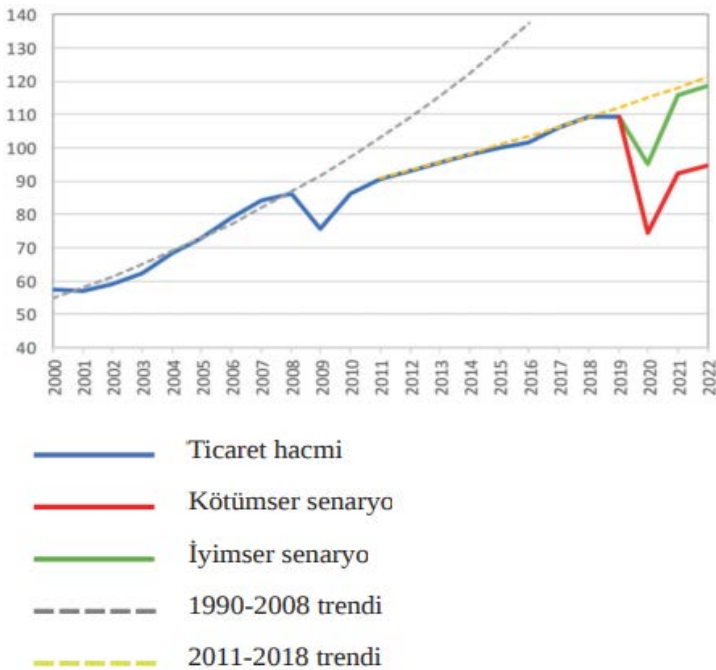
Salgının başlangıcında hızla katlanarak artan yayılımı kontrol altına almak amacıyla ister gelişmekte olan ister gelişmiş olsun dünyadaki hemen bütün ülkeler bir dizi koruyucu önlemler almak durumunda kalmışlardır. Seyahatlerin yasaklanmasından, işyerlerinin kapatılmasına, sosyal izolasyondan sokağa çıkma yasağına kadar varan bu sıkı tedbirler çoğu sektörü durma noktasına getirmiş, hatta bazılarında durmaya neden olmuştur.¹³

Salgının tetiklediği etki, hizmet bazlı sektörlerde yoğunlaşmış olup durma tabir edilen yavaşlama tam da bu sektörlerde yaşanmıştır. Başlıca yurtiçi ve yurtdışı uçuşları, taşımacılık hizmetleri, demiryolu hizmetleri, spor, eğitim, turizm, ticaret ve hizmet kuruluşları olmak üzere tüm sektörler COVID-19 pandemisinden olumsuz olarak etkilenmiştir. Bunun yanında, imalat sektörü de COVID-19'dan üzerine düşen payı fazlasıyla almıştır. Genel olarak bakıldığında birkaç alt sektör dışında COVID-19'un üzerinde olumlu etki oluşturduğu sektör görülmektedir. Olumlu etki ancak medikal alet üretimi ve perakende ticaret ile sınırlı kalmaktadır. Bu etkilerin de kalıcılığı konusunda soru işaretleri bulunmaktadır.¹⁴

İktisadi bakımdan güçlü ülkelerin çoğunun ekonomisi, COVID-19 hastalarının ve ailelerinin tedavisi ve rehabilitasyonunun yanı sıra, zor durumdaki işletmelere verilen destekler için yapılan aşırı harcamalar nedeniyle yüksek enflasyon ve artan işsizlik tehdidi ile karşı karşıya kalmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü'nün öngörülerine göre iyimser senaryoda bile küresel ticaretin salgın öncesi haline gelmesinin 2022 yılından önce mümkün olamayacağı tahmin edilmektedir. Uzun vadedeki küresel ticaret hacmine ait trendin 2011-2018 trendinin çok altında olacağı öngörülmektedir. Bu durum salgının tıpkı küresel finansal krizlerde olduğu gibi kalıcı ve uzun vadeli etkiler bırakacağı düşünülmektedir. (Tablo:2)

Tablo 2: Küresel Ticaret Hacmi ve Salgın Sonrası Senaryolar

Kaynak: Blenkinshop, Philip., "Coronavirus Could Reduce World Trade By Up To A Third, According To The WTO"., World Economic Forum, 2020, 9th of April.

¹³ (Duran M, Acar M.,2020)

¹⁴ (Keskin H., 2020)

Salgının başlangıcında uygulamaya başlanan sokağa çıkma yasakları, sosyal mesafelendirme tedbirleri, evde çalışma ve uzaktan eğitimi teşvik gibi önlemler, sadece 2020'nin iki ayında dünyada ekonomik faaliyetlerin keskin biçimde düşmesine ve yaygın işsizliğe yol açmıştır. Uzun süreli tedbirler sadece ekonomilerin tarihte görülmemiş biçimde kötüleşmesine değil bunun yanı sıra, toplumsal rahatsızlıkların da artmasına yol açmıştır.¹⁵

COVID-19 sonrasında ortaya çıkan bir başka önemli etki ise belirsizlik noktalarıdır. Bu belirsizlikler COVID-19 salgınının yayılmasına dair belirsizlikler olduğu kadar küresel ölçekte yönetim belirsizliklerini de içermektedir. Küresel üretim zincirlerindeki belirsizlik zaman içinde yerini tüketim belirsizliğine bırakmıştır. Tüm bu belirsizliklere karşı küresel düzeyde güven tesis eden küresel bir yönetim mekanizmasının eksiklikleri vurgulanmıştır. Ülkeler düzeyinde de devlet, hükümet ve birey arasındaki güven ve güvensizlik ilişkileri COVID-19 salgını sonrasında daha görünür olmuştur. Firmaların ticaret hayatında birbirlerine güvenleri COVID-19 krizi vesilesiyle ciddi bir testten geçmektedir.¹⁶

COVID-19 salgınının sektörleri etkileme derecesi farklı olmuştur. Gıda sektörü bireylerin kendini koruma güdüsünün de etkisiyle de olumsuz etkilenmemiştir. Aşağıdaki tabloda sektörlerin salgından etkilenme dereceleri izlenmektedir. (Tablo:3)

Tablo 3: Salgın Döneminde Etkilenen Sektörler

Sektörler	Sektörün salgından etkilenme derecesi
Toptan ve perakende ticaret	Yüksek
İmalat	Yüksek
Emlak, idari ve destek hizmetleri faaliyeti	Yüksek
Konaklama ve yiyecek hizmetleri	Yüksek
Sanat, eğlence, dinlenme, spor hizmetleri	Orta Yüksek
Ulaşım, depolama ve haberleşme	Orta Yüksek
İnşaat	Orta
Finans ve sigorta faaliyetleri	Orta
Madencilik ve taş ocağı	Orta
Tarım, hayvancılık ve ormancılık	Orta Düşük
İnsan sağlığı ve sosyal hizmetler	Düşük
Eğitim	Düşük
Kamu yönetimi ve savunma hizmetleri	Düşük
Kamusal hizmetler(elektrik, doğalgaz vb.)	Düşük

Kaynak: ILO (2020)

¹⁵ (STM ThinkTech, 2020)

¹⁶ (Ahmet A., 2020)

Genel olarak değerlendirmek gerekirse bir sektörde meydana gelen bir aksama aslında tüm ekonomiyi etkilemektedir. Salgın sürecinde şu an olduğu gibi bazı sektörler olumlu etkilenirken, bazıları olumsuz etkileniyorsa aslında genel denge bozulmakta, daralma ve düşüşler kaçınılmaz olmaktadır. Kısa vadede işsizlik, enflasyon, ekonomik büyüme, ticaret hacmi gibi değişkenler olumsuz etkilenirken uzun vadede eğitim sisteminin bozulması, GSYH içinde sağlık harcamalarına ayrılan payın artması, gelir dağılımı eşitsizliklerinin artması, gelir düzeyinin düşmesine paralel olarak insanların yaşam kalitesinin düşmesi kaçınılmazdır. Sürecin belirsizliği nedeniyle alternatif politikaların belirlenmesi gerekmektedir. Salgın sürecinde unutulmaya yüz tutan tarımsal üretimin insanlık için hayati öneme sahip olduğu; ülkelerin daha fazla tarım yatırımı yapması gerektiğini artık herkes kabul etmiş durumdadır. Salgının bize unutmayacağımız bir ders verdiği korkunç bir gerçektir. Ülkeler kıyasıya rekabet ederken bilerek veya bilmeyerek doğal düzene büyük zarar vermişlerdir. Salgının bitmesi halinde hepimizi çok farklı bir dünya beklemektedir.¹⁷

Salgının; ülkeler ve ülkeler içindeki farklı sınıfsal grupların ekonomik kapasitelerine göre homojen bir etkide bulunmayacağı göz önüne alındığında, alınan tedbirlerin toplumsal etkilerinin de farklılaşacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan araştırmalara göre; işsiz bir insanın işi olana göre, borçsuz bir insanın borcu olana göre bu salgını yönetebilme kabiliyeti değişiklik göstermektedir. Uygulanan evde karantina kısıtlamaları aile içi iletişim üzerinde pozitif etkiler gösterecekken, genç yaş gruplarında bu durum aile içi iletişim sorunları oluşturmaktadır. İnsanların büyük bir çoğunluğunda huzursuzluk, yorgunluk, bitkinlik, yalnızlık, korku gibi duygulardaki artış psikolojik sorunlara neden olmaktadır. Bu durumun oluşmasında ise sürecin belirsizliği bir etken iken, ekonomik koşullar en büyük etkeni oluşturmaktadır. Öte yandan evden çalışma ve evden eğitim gibi uygulamalar yine teknolojik imkanlara erişim düzeyine göre farklı sonuçlar doğurmaktadır.

COVID-19'un son yüzyılın en büyük küresel krizini tetiklediği açıktır. İstihdam son 10 yılın en düşük seviyesine gerilemiştir. Sınai üretim önemli ölçüde gerilemiş, GSYİH birçok ülkede 2020'nin ilk yarısında önemli ölçüde düşmüş, küresel ticaret olumsuz etkilenmiştir. Havayolu taşımacılığını tarihinin en derin kriziyle karşı karşıya kalmıştır. Krizden en çok etkilenen bir diğer sektör Turizm olmuştur. Alınan önlemleri öğrencilerin tümüne etki etmiştir. Bütün toplumlar istisnasız refah kaybına uğramıştır. Devletlerin farklı mali destek politikaları dengesizlikleri daha da arttırmıştır. E-Ticaret ve Dijitalleşme yönünde ciddi gelişmeler yaşanmış olup bu gelişmelerin insanı daha da yalnızlaştıracağı öngörülmektedir.¹⁸

¹⁷ (Köse Z., 2020)

¹⁸ (Tezel M., 2020)

Karantina sonrasında dünyanın nasıl bir yer olacağına dair pek çok şey yazılmakta, pek çok şey söylenmektedir. Bazı insanlar salgının; kapitalizmin pek çok problemini su üstüne çıkardığını, toplumların kapitalizmin vahşiliğini idrak ettiklerini, tüketim kültürünün ne kadar anlamsız olduğunu anladıklarını, artık mevcut sistemin sonunun geldiğini, yerine en kötü ihtimalle daha yumuşak bir kapitalizmin (daha sosyal bir devlet anlayışının) gelebileceğini yorumladıklarını belirtmektedirler. Sonuç ne olursa olsun sistematik bir değişime ihtiyaç olduğu açıktır. Ancak şunu unutmamak gerekmektedir ki; mevcut sistem karşılarında gerçek bir alternatif bulmadıkça adaletsiz üretim ve bölüşüm modelinden taviz vermeyecektir. Büyük Buhran sonrasında devlet refahının arttığı dönemde; pek çok ülkede sendikal haklar genişletilmiş, ücret payları artmış, devletin ekonomiye müdahalesi daha etkin hale getirilmiştir. Ancak bunun sebebi o dönemde dünya genelinde iki kutuplu bir yönetim ikliminin mevcut olmasıdır. Günümüz koşullarında böyle bir dualite bulunmadığı için sistemin değişmesi ihtimali iyimser bir beklenti olarak kabul edilmektedir. Hatta değişimin baskı, zulüm, ayrımcılık ve daha eşitsiz bir ekonomik düzen yönünde olma ihtimali de uzak görülmemektedir. Buna rağmen salgın insanlara önemli bir başka ders daha vermiştir. Neoklasik iktisadın bir prensibi “herkes üretime yaptığı katkı kadarını alır” şeklindedir. Yani, serbest piyasa kapitalizminde “herkes hak ettiğini alır, herkes aldığını hak etmektedir.” Buna göre; çöpçüler, kuryeler ve kasiyerlerin üretime katkıları asgari ücreti, büyük bir CEO’nun katkısı yıllık 15 milyon doları, Jeff Bezos’un birikmiş katkısı 150 milyon \$’ı hak etmektedir. Teoride bir yatırımcı, medyatik bir fenomen ya da ünlü bir futbolcunun topluma katkısının piyasa değeri, market kasiyerlerinininkinden fazladır. Oysa salgın bunun böyle olmadığını, büyük yöneticiler, pazarlamacılar, reklamcılar olmasa da olacağını insanlara göstermiş olmalıdır. Yani çiftçilerin, kuryelerin, çöpçülerin, pazarcıların, hemşirelerin, ünlü futbolculardan, yıldız dizi oyuncularından çok daha önemli oldukları anlaşılmış olmalıdır.¹⁹

Dünyayı etkisi altına alan salgının en vurucu etkisi dikkate alınarak ekonomi tabanlı değerlendirmeler yapılması yaygın hale gelmiştir. Sosyal ve kültürel etkilerin ise uzun vadede açığa çıkması beklenmektedir. Ancak pandemi sonrasında; virüslerle ilişkimizden, pandemi yönetimi hazırlıklarına, sağlık hizmetlerinden eğitime, sosyal, ekonomik ve akademik hayattan uluslararası ilişkiler ve devlet yönetimine, siyasetten küresel şirketlere, tüketimden iktisadi düzene, sosyolojiden psikolojiye, felsefik düşünceden dini inanışlara, gıda sistemlerinden ekolojik sistemlere pek çok farklı alan ve disiplinde köklü değişimler olacağı kabul edilmektedir. Bu değişimlerin olumlu / olumsuz sonuçlarını tıpkı salgının kendisinde olduğu gibi yaşayarak göreceğimiz anlaşılmaktadır.

Pandeminin Tarım Sektörüne Etkileri

Covid-19 salgını ekonominin tüm alanlarında olduğu gibi tarım sektörünü de doğrudan etkilemiş ve sektör üzerinde önemli sonuçlar doğurmuştur. Uzun kapanma döneminde tarım, beslenme ve gıda güvencesi konuları insanların ve ülkelerin gündemindeki en kritik başlıklar haline gelmiştir. Pandemi nedeniyle tarım-gıda sisteminde tedarik zincirinde meydana gelen kırılmalar neticesinde ürün arzı yönünden önemli aksamalar yaşanmıştır. Salgın sürecinde ülkeler içe kapanmacı, korumacı politikalara yönelmişlerdir. Birçok ülke başta buğday, pirinç ve mısır gibi tahıllar olmak üzere gıda ürünlerinin ticaretinde belirli kısıtlamalara gitmiştir.²⁰ Örneğin dünyanın en büyük tahıl ihracatçısı Rusya Nisan-Haziran ayları arasında tahıl ihracatını 7 milyon tonla sınırlama kararı alırken, yine önemli tahıl ihracatçısı ülkelerden olan Ukrayna da karabuğday ihracatını 1 Temmuz’a kadar durdurduğunu ilan etmiştir.²¹ Ayrıca salgın döneminde insan hareketliliğine getirilen sınırlamalar nedeniyle özellikle mevsimlik işgücü talebinin yüksek olduğu ülke ve bölgelerde işgücü kıtlığına neden olmuştur. Örneğin Avrupa Birliği içinde uygulanan seyahat kısıtlamaları bazı Avrupa ülkelerinde meyve-sebze sektörü için

¹⁹ (Aba A., 2020)

²⁰ (Aydın ve Güner, 2020; Çetin ve Yücesoy, 2020)

²¹ (KKB. 2020)

mevcut işgücünü önemli oranda azaltmıştır. Almanya ve İspanya'daki çiftçiler ve sebze işleyicileri bu kısıtlamalardan etkilenenlerin başında gelmektedir ²².

Covid-19 ve kapanma sürecinde Türkiye'de girdi ve ürün tedarik zincirleriyle ilgili birtakım aksaklıkların, fiyat artışlarının gündeme gelmesine rağmen gıda arzı kaynaklı kriz boyutuna varan büyük ölçekli sorunların yaşandığı söylenemez. Salgının ve kapanma döneminin birkaç ürün dışında kış ve yaz ürünlerinin ekim ya da hasat dönemine denk gelmemesi ve tarımsal işgücü temini açısından büyük sorunların yaşanmaması bu durumda etkili olmuştur.²³ Bu dönemde Tarım ve Orman Bakanlığı da tarımsal üretime elverişli hazine arazilerinin kiralanması, TMO aracılığıyla önceden müdahale alım fiyatlarının açıklanması ve arz sıkıntısı yaşanabilecek ürünlerde sıfır gümrük vergisiyle ithalat yetkisi verilmesi, destekleme ödemelerinin öne çekilmesi, bazı ürünlerde ihracatın ön izne bağlanması, çiftçilerin, mevsimlik tarım işçilerinin ve sektör çalışanlarının seyahat ve hareket kısıtlamasının kaldırılması gibi bir takım tedbirleri de hayata geçirmiştir.²⁴

Salgın döneminde bir taraftan tarımsal üretimin sürdürülebilirliğini sağlamak diğer taraftan da tarımsal üretimin her aşamasında rol oynayan çalışanların sağlıklarının korunması, virüsten kendilerini nasıl koruyacaklarını hakkında bilgi sahibi olmaları önem arz etmektedir. ²⁵ Bu kesimler arasında çiftçilerin, mevsim tarım işçilerinin, toplayıcı, dağıtıcı ve işleyicilerin yanında ziraat mühendisleri, su ürünleri mühendisleri, tütün teknolojileri mühendisleri gibi meslek grupları sektörün diğer önemli aktörleri konumundadır. Çiftçiler ve işçilerle birlikte tarımda çalışan mühendislerin de önemli bir bölümü mesleklerini tarlada, bahçede, ahırda, ağılda yani sahada icra etmektedir. Dolayısıyla salgının sahada yaratmış olduğu riskler bu meslek gruplarında çalışanları için de önemli bir tehdit olmuştur. Söz konusu işleri ofis, laboratuvar vb. kapalı mekanlarda yapan mühendisler de yaptıkları işlere bağlı olarak farklı risklerle karşı karşıya kalmışlardır. Açık veya kapalı hangi mekânda çalışıyor olurlarsa olsunlar tarımda çalışan mühendislerin sağlığı diğer tüm kesimlerin olduğu gibi önce insani sonra da ekonomik ve gıda güvencesi açısından son derece stratejik bir önem taşımaktadır.

²² (Küçükçongar ve ark., 2021)

²³ (Keyder ve ark., 2020)

²⁴ (Gündüz, 2020)

²⁵ (Doğan ve Doğan, 2020)

ARAŞTIRMANIN MATERYAL VE YÖNTEMİ

Araştırmanın ana materyalini ZMO İzmir Şubesi'ne bağlı meslek gruplarında bulunan üyelerle yapılan anketler sonucu elde edilen birincil kaynaklı veriler oluşturmaktadır. Örneklemin belirlenmesinde aşağıdaki oransal örnek hacmi formülünden yararlanılmıştır (Newbold, 2008: 861).

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_{px}^2 + p(1-p)}$$

n = örnek hacmi

N = ZMO İzmir Şubesi üye sayısı

σ_{px}^2 = anakitle varyansı

p = Oran (Maksimum örnek hacmine ulaşmak için p = 0.50 alınmıştır.)

%90 güven aralığı ve %5 hata payı ile yapılan hesaplama göre örnek hacmi 257 olarak belirlenmiştir. Anketlerin tamamı 2021 yılı içinde, pandemi koşulları nedeniyle online anket formu üzerinden yapılmıştır. Anket formu Ek-1'de izlenmektedir.

Verilerin analizinde basit istatistiksel hesaplamalardan, parametrik ve parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. Katılımcıların kendilerine sunulan ifadeler hakkında görüşlerini ölçmek için likert ölçeği kullanılmıştır. Likert ölçeği, "1:Hiç katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Kararsızım, 4:Büyük ölçüde katılıyorum, 5:Tamamen katılıyorum" olmak üzere ifade edilmiştir. Çalışmada ayrıca konuyla ilgili ikincil kaynaklardan da yararlanılmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

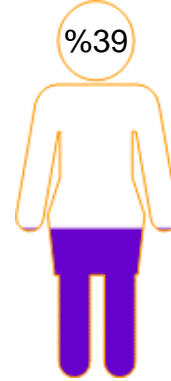
Araştırma kapsamında Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi üyelerine yönelik yapılan araştırmaya toplamda 257 üye katılmış olup, bazı soruların üyeler tarafından yanıtlanmadığı görülmüştür. O nedenle anket sorularının değerlendirilmesi soruyu yanıtlayan kişi sayısı üzerinden yapılmıştır.

Bu kapsamda araştırmaya katılan ve anket sorularını yanıtlayan üyelerin; ortalama yaşı 48,2, mesleki deneyimi ise ortalama 21,4 yıl olarak belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Ankete Katılanların Yaş Ortalaması ve Mesleki Deneyimleri

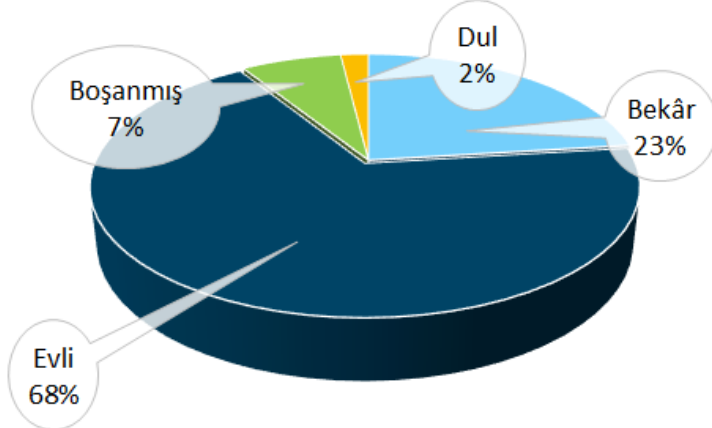
	Cevaplayan	En az	En çok	Ortalama	Std. Sapma
Yaş (yıl)	251	23	82	48,18	13,11
Deneyim (yıl)	240	0,3	48	21,39	11,79

Araştırmaya katılan üyelerin %70'inin yaş ortalamasının 35 ile 61 yaş arasında olduğu; deneyim açısından ise üyelerin %70'inin 9,6 ila 33,2 yıl arasında deneyim sahibi olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyet açısından yapılan değerlendirmede tablo 5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılanların %60,7'sini erkek üyelerin oluşturduğu görülmüştür. Başka bir deyişle araştırmaya erkek üyelerin daha fazla ilgi gösterdiği söylenebilir. Medeni durum açısından bu soruyu yanıtlayanların %68'inin evli olduğu; %23'ünün de bekâr olduğu belirlenmiştir.

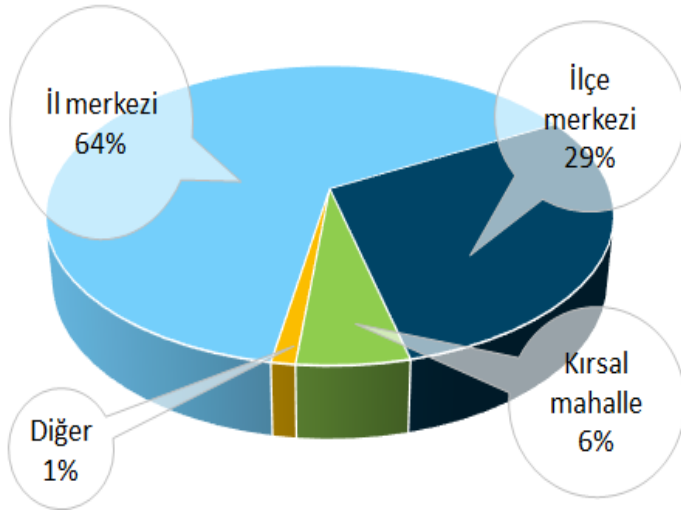
Grafik 1. Ankete Katılanların Medeni Durumları

Tablo 5. Ankete Katılanların Medeni Durumları

Medeni Durum	Sayı	Oran (%)
Bekâr	59	23,0
Evli	174	68,0
Boşanmış	18	7,0
Dul	5	2,0
Toplam	256	100,0

Grafik 2. Ankete Katılanların İkamet Ettikleri Yer

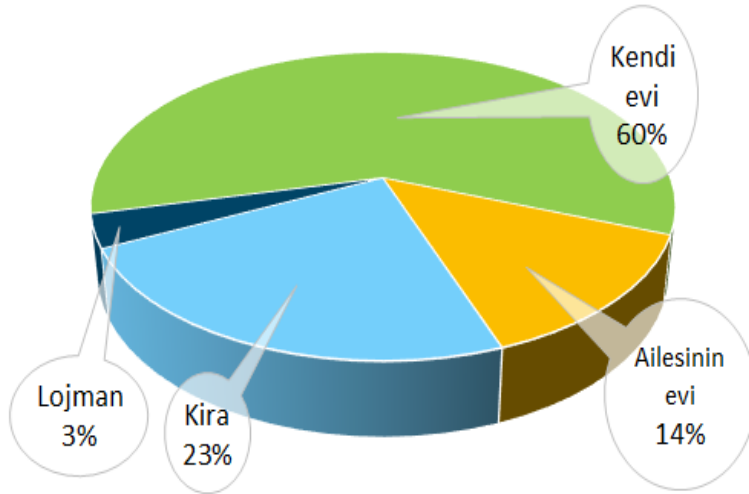
Araştırmaya katılan üyelerin %64'ünün il merkezinde ikamet ettiği, bunun yanı sıra %29'unun da ilçe merkezlerinde yaşadığı görülmektedir (Grafik 2).

Tablo 6. Ankete Katılanların İkamet Ettikleri Yer

İkamet Yeri	Sayı	Oran (%)
İl merkezi	165	64,2
İlçe merkezi	75	29,2
Kırsal mahalle	14	5,4
Diğer	3	1,2
Toplam	257	100,0

Araştırmaya katılan üyelerin büyük çoğunluğunun (yaklaşık %60) kendisine ait evde yaşadığı, %23'ünün de kirada oturduğu görülmüştür (Grafik 3).

Grafik 3. Ankete Katılanların Konutlarının Mülkiyeti

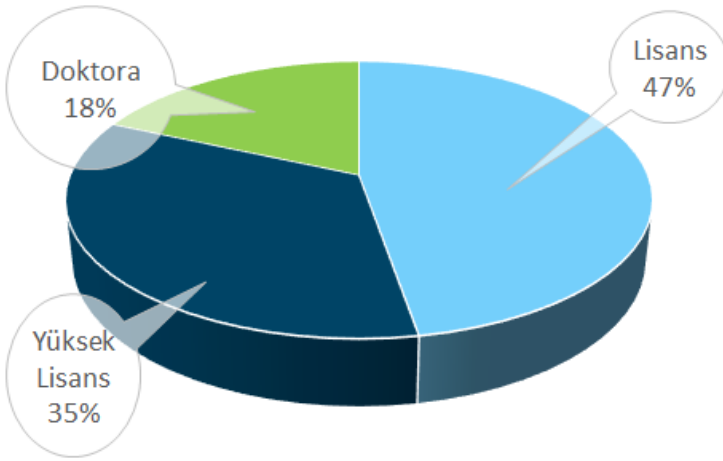
Tablo 7. Ankete Katılanların Konutlarının Mülkiyeti

Konut Mülkiyeti	Sayı	Oran (%)
Kira	60	23,3
Lojman	9	3,5
Kendi evi	153	59,5
Ailesinin evi	35	13,6
Toplam	257	100,0

Araştırmaya katılan üyelerin %52,8'i lisansüstü eğitime; %47'si ise lisans eğitime sahiptir (Tablo 8) Araştırmaya katılan üyelerden 228 kişinin (%89,5) Ziraat Fakültesi mezunu olduğu; %5,5'inin diğer grubunda yer alan fakültelerden; %3,9'unun Su Ürünleri ve Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği ve %1,2'sinin de Tütün Teknoloji Mühendisliği Fakültelerinden mezun olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 4. Ankete Katılanların Eğitim Düzeyi

Tablo 8. Ankete Katılanların Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	Sayı	Oran (%)
Lisans	121	47,3
Yüksek Lisans	88	34,4
Doktora	47	18,4
Toplam	256	100,0

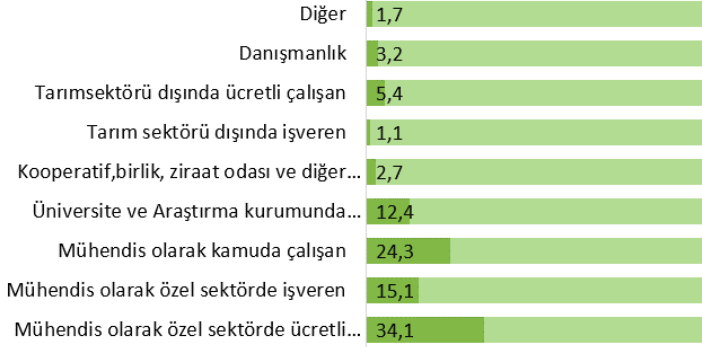
Ziraat Fakültesi mezunu olan katılımcıların mezun oldukları bölümler incelendiğinde ise; %18'inin Tarla Bitkileri, %16,7'sinin Bitki Koruma, %13,6'sının da Tarım Ekonomisi Bölümünden mezun olduğu görülmüştür (Tablo 9).

Tablo 9. Ankete Katılanların Mezun Oldukları Bölümler

Ankete Katılanların Mezun Oldukları Bölümler	Sayı	Oran (%)
Bahçe Bitkileri	27	10,6
2 Bitki Koruma	38	14,9
Süt Teknolojisi	8	3,1
3 Tarım Ekonomisi	31	12,2
Tarım Makineleri	18	7,1
Tarımsal Yapılar ve Sulama	9	3,5
1 Tarla Bitkileri	41	16,1
Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	26	10,2
Zootečni	27	10,6
Su Ürünleri/Balıkçılık Teknolojisi	10	3,9
Tütün Teknolojileri Mühendisliği	3	1,2
Diğer	17	6,7
Toplam	255	100

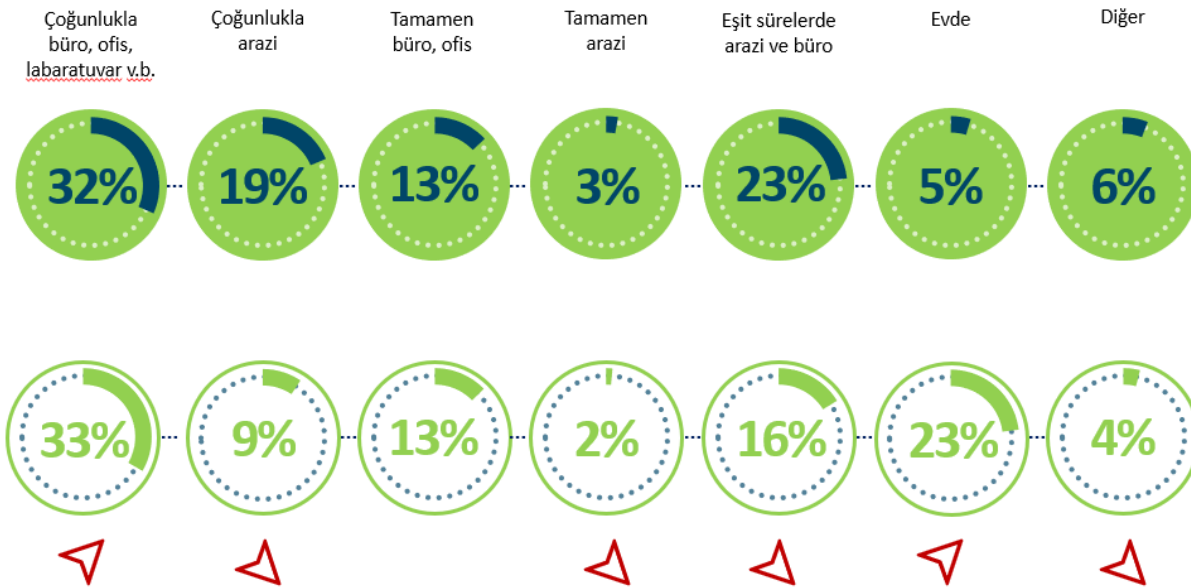
Araştırmaya katılan üyelerin %73,4'ünün aktif olarak çalıştığı, bu çalışanların %18'inin bir yerden emekli olduğu ve halen çalışma hayatının içerisinde oldukları görülmüştür. Araştırma dönemi sırasında herhangi bir şekilde çalışma hayatının içinde olmayan 67 üyenin %31'inin işsiz olduğu, %69'unun da emekli olup çalışmadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan üyelerin çalıştıkları sektörün durumu incelendiğinde; soruyu yanıtlayan 185 üyenin %49,2'sinin özel sektörde, %36,8'inin kamu sektöründe çalıştıkları tespit edilmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılanların yarısını özel sektörde çalışanların oluşturduğu görülmüştür. Özel sektörde çalışanların %69,2'si ücretli çalışan iken, %30,8'i işveren durumundadır. Kamuda çalışan toplam 68 üyenin ise %33,8'inin üniversite ve araştırma kurumlarında çalıştıkları belirlenmiştir. (Şekil.2)

Şekil.2 Ankete Katılanların Çalışma Durumu ve Çalıştıkları Yerler

Araştırmaya katılan ve pandemi öncesi ve sonrasında çalışma ortamında değişiklik olup olmadığı sorusunu yanıtlayan 215 üyenin 204'ünün pandemi sonrası durumuna ilişkin bilgi vermediği görülmüştür. Bu kapsamda; toplam 85 üyenin pandemi sonrası çalışma ortamında pandemi öncesine göre değişiklik olmuştur. Pandemi sonrası durumunu belirten üyelerin %41,7'sinin çalışma ortamında değişim olmuştur. Evde çalışanların sayısının arttığı ve değişim yaşayan üyelerin %43,5'ini oluşturdukları görülmüştür. Diğer taraftan en fazla değişimin sırasıyla çoğunlukla arazide çalışanlar (%24,7) ve eşit sürelerde arazi, büro/ofiste çalışanlarda (%20,0) olduğu belirlenmiştir. Salgın sonrasında çalışma ortamında değişiklik olmadığını belirten üyelerin ise çoğunlukla büro, ofis, laboratuvar vb. yerlerde çalıştıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların ana başlıklara göre çalışma ortamında oluşan değişiklikler aşağıda görülmektedir. (Şekil.3)

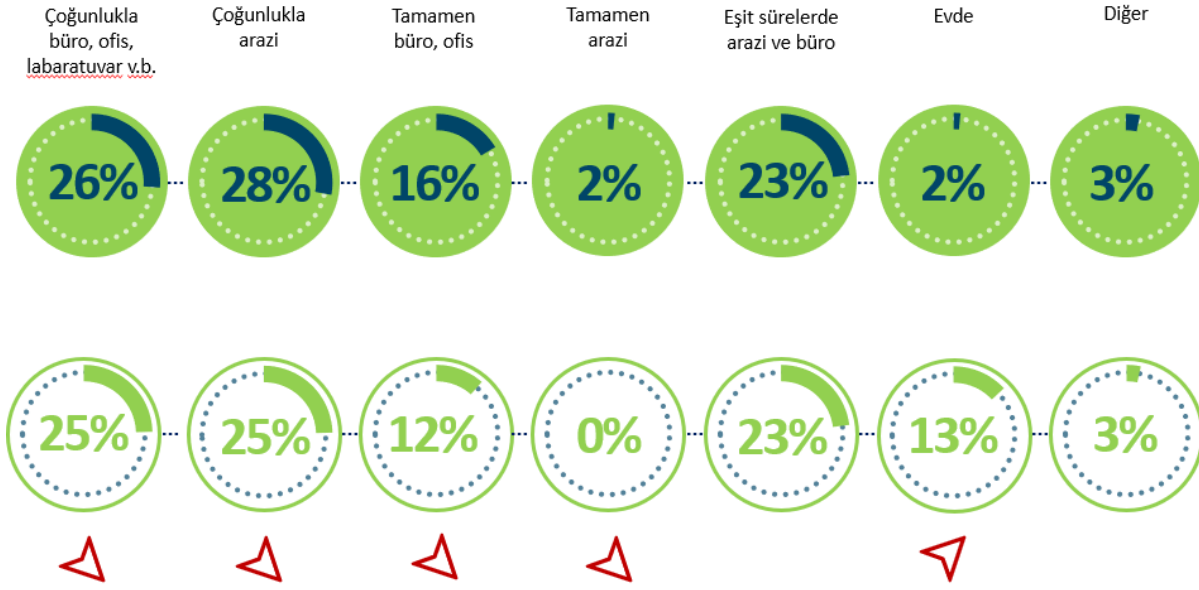
Şekil.3 Ankete Katılanların Pandemi Öncesi ve Sonrasında Çalıştıkları Ortam

Mühendis olarak özel sektörde çalışan ve araştırmaya katılan 63 üyenin 61'i pandemi öncesi ve sonrası çalışma ortamına ilişkin soruyu yanıtlamıştır. Bu kapsamda; 14 üyenin çalışma ortamı değişmiştir.

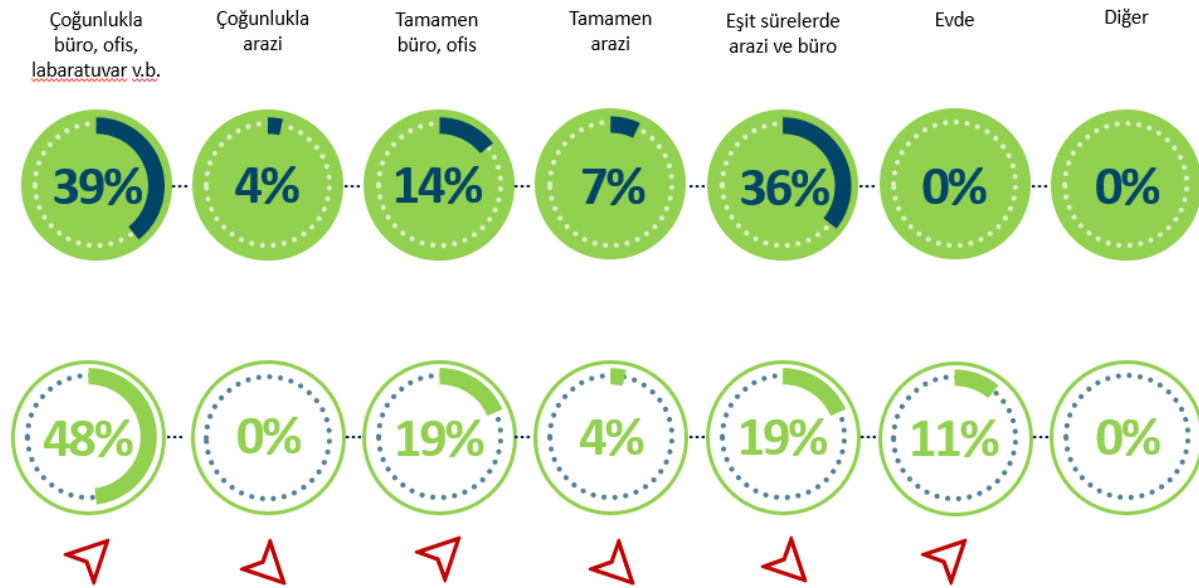
Pandemi sonrası evde çalışanların oranı, değişim gerçekleşen üyeler içinde %50'sini; soruyu yanıtlayan çalışanlar içinde %13,1'ini oluşturmuştur. (Şekil.4)

Şekil.4 Mühendis Olarak Özel Sektörde Ücretli Çalışanların Pandemi Öncesi ve Sonrası Çalışma Ortamları

Özel sektörde işverenlerin çalışma ortamı açısından yaşanan değişim Tablo 12'de görüldüğü gibidir. İşverenlerin biri haricinde tümü pandemi sonrası çalışma durumuna ilişkin soruyu yanıtlamıştır. Pandemi sonrasında özel sektörde işveren olarak çalışan üyelerin 13'ünün çalışma ortamında değişiklik olmuştur. En çok (%38,5) değişimin olduğu grup "eşit sürelerde arazi ve büro/ofis" de faaliyet gösteren üyelere gerçekleşmiştir. Pandemi öncesi evden çalışmanın görülmediği işverenlerin 3'ünün pandemi sonrasında işlerini evden yönettikleri belirlenmiştir. (Şekil.5)

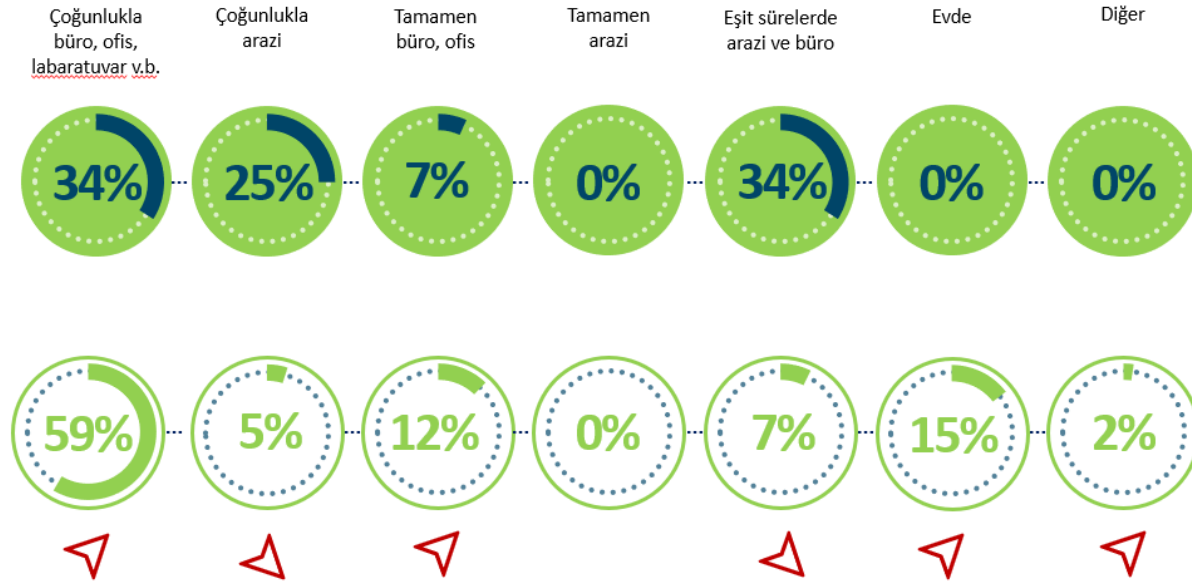
Şekil.5 Mühendis Olarak Özel Sektörde Ücretli Çalışanların Pandemi Öncesi ve Sonrası Çalışma Ortamları

Mühendis olarak kamuda çalışan 45 üyenin 44'ü pandemi öncesi ve 41'i de pandemi sonrası çalışma ortamına ilişkin soruyu yanıtlamıştır. Bu kapsamda; toplamda 39 kamu çalışanı üyenin çalışma

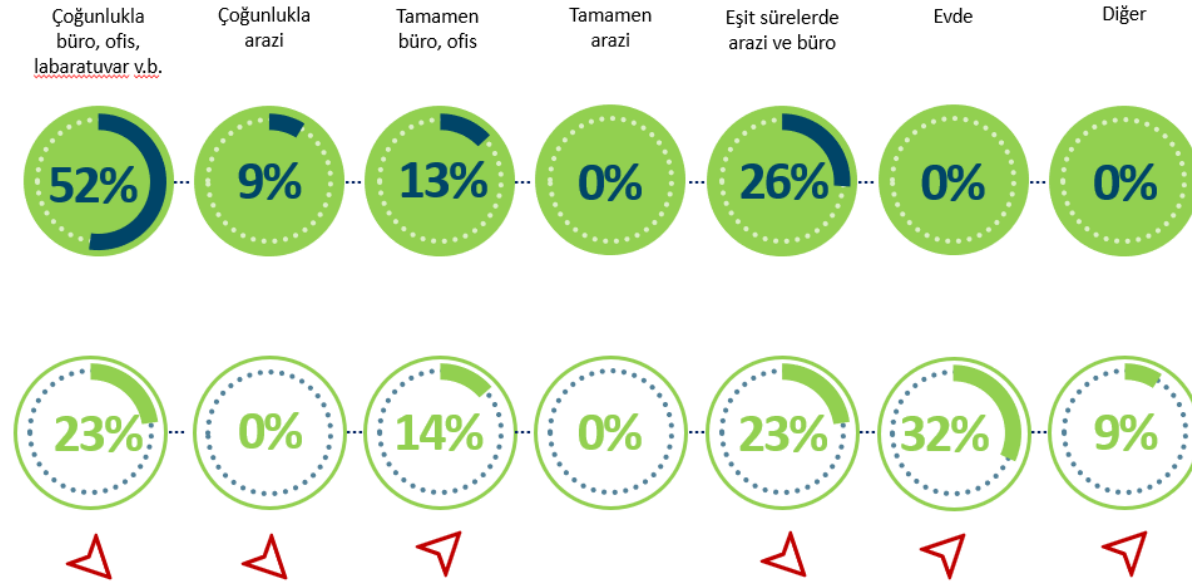
ortamında değişim yaşanmıştır. Çalışma ortamı, “eşit sürelerde arazi ve büro/ofis” olan kamu personelinin pandemi sonrasında çalışma ortamının %30,8 oranında değiştiği görülmüştür. (şekil.6)

şekil.6 Mühendis Olarak Kamuda alışanların Pandemi ncesi ve Sonrası alışma Ortamları

Araştırmaya niversite ve araştırma kurumlarından katılan 23 üyenin biri haricinde tümü pandemi sonrası çalışma ortamına ilişkin soruyu yanıtlamıştır. 19 üyenin çalışma ortamında değişiklik olmuş ve evden çalışmaya başlayan üyelerin oranı %36,8 olarak belirlenmiştir. (şekil.7)

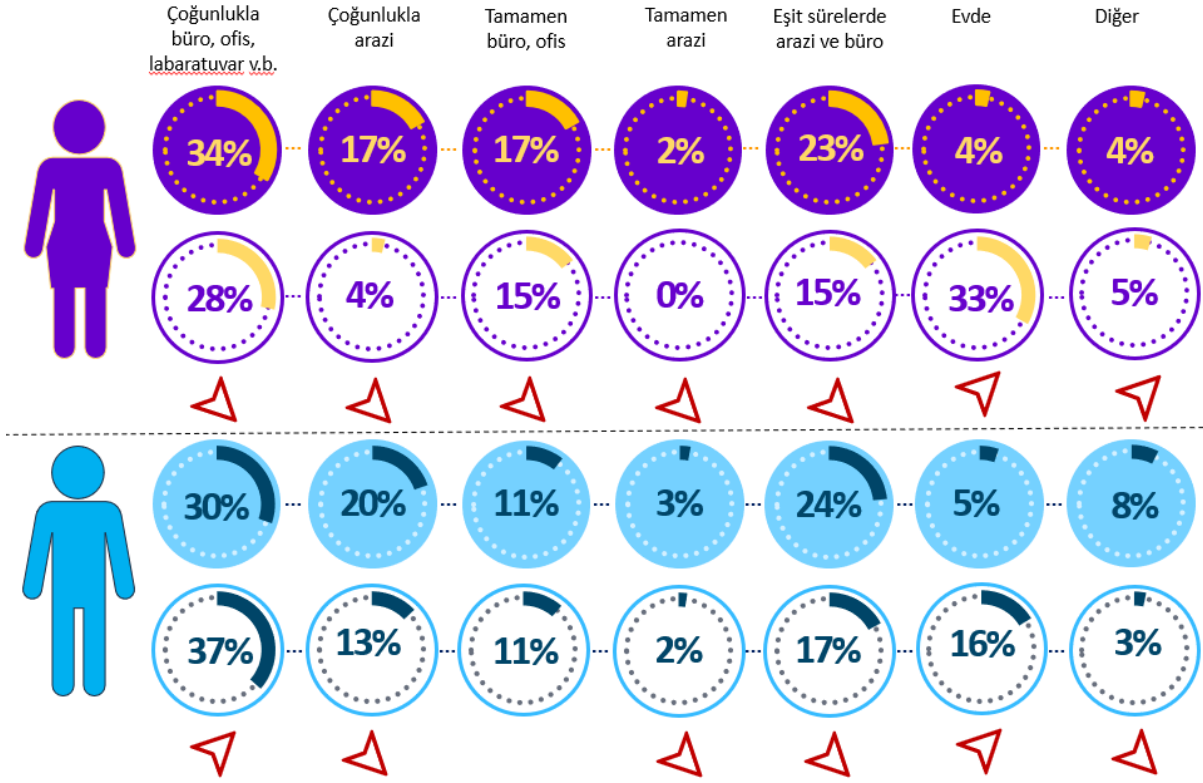
şekil.7 niversite veya Araştırma Kurumunda alışanların Pandemi ncesi ve Sonrası alışma Ortamları

Pandemi ncesi ve sonrası çalışma ortamının durumunu cinsiyet açısından incelediğimizde; araştırmaya katılan 101 kadın üyenin 83nn pandemi öncesi; 81inin de pandemi sonrası çalışma ortamına yönelik soruyu yanıtladığı görülmüştür. Yine araştırmaya katılan 156 erkek üyenin ise 132sinin pandemi öncesi; 123nn de pandemi sonrası çalışma ortamına ilişkin soruyu yanıtladıkları görülmüştür. Bu kapsamda pandemi sonrasında; kadın üyelerin %64,2sinin (52 kişi) alışma ortamı

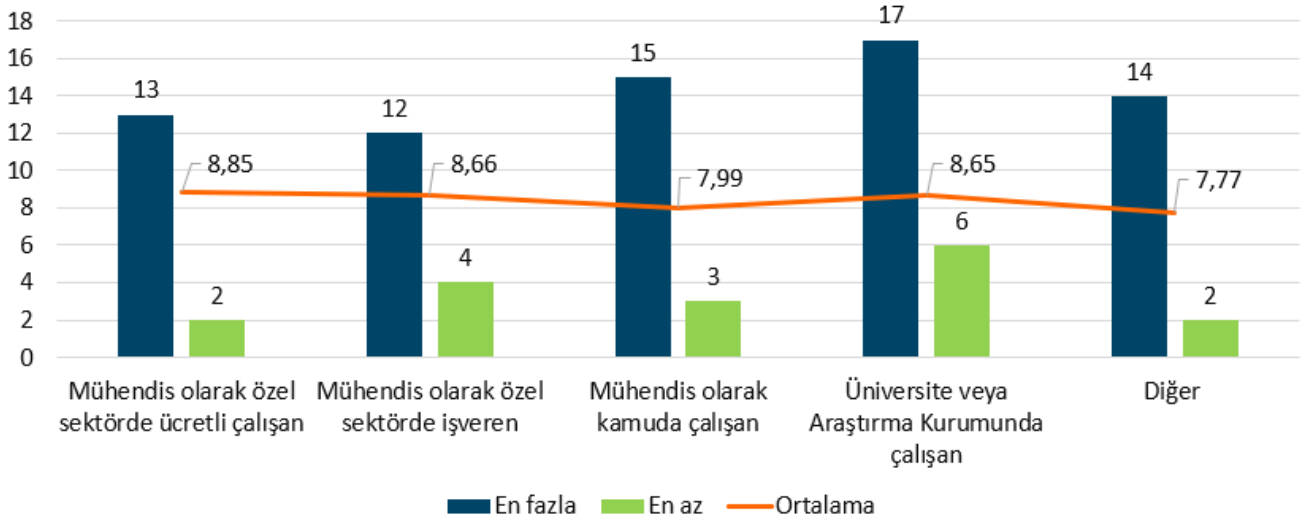
değişirken, erkek üyelerin %36,6'sının (45 kişi) değişmiştir. Pandemi sonrasında en fazla hem kadın üyeler (46,2'si) hem de erkek üyelerde (%28,9'u) evden çalışmanın arttığı görülmüştür. (Şekil.8)

Şekil.8 Cinsiyete Göre Çalışanların Pandemi Öncesi ve Sonrası Çalışma Ortamları

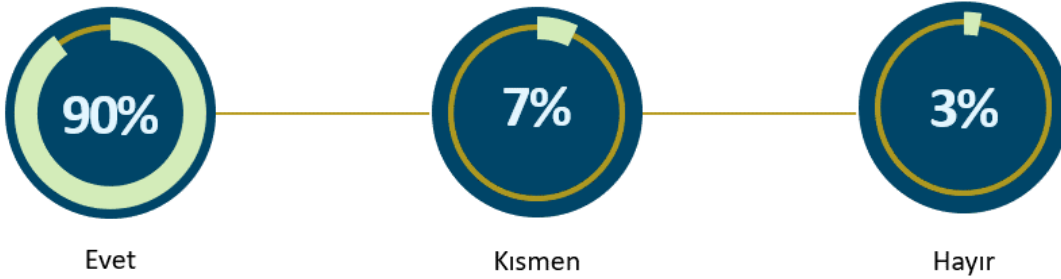
Araştırmaya katılan üyelerin günlük çalışma saatleri Tablo 16'da görüldüğü gibidir. Genel olarak 185 üyenin çalışma saatlerinin 6,24 ile 10,52 saat arasında olduğu tespit edilmiştir. Çalışılan sektörler açısından incelendiğinde; özel sektörde, ücretli olarak çalışan 63 üyenin 44'ünün çalışma saatlerinin 6,78 ile 10,92 saat arasında olduğu, 28 özel sektör işverenin 20'sinin çalışma saatlerinin 6,28 ile 11,04 saat arasında olduğu görülmüştür. Kamuda çalışan 32 üyenin çalışma saatlerinin 6,46 ile 9,52 saat arasında olduğu ve özel sektöre göre çalışma saatlerinin daha az olduğu belirlenmiştir. En uzun çalışma süresi üniversite veya araştırma kurumunda çalışan meslektaşlarımızda gözlenmektedir. Ankete katılanların genel ortalama çalışma saati 8 saat olup, en fazla 17 – en az 2 saat çalışmaktadırlar. Ortalama değerler için standart sapma 2,14'tür. (Grafik.5)

Grafik.5 Ankete Katılan Çalışanların Ortalama Çalışma Süreleri

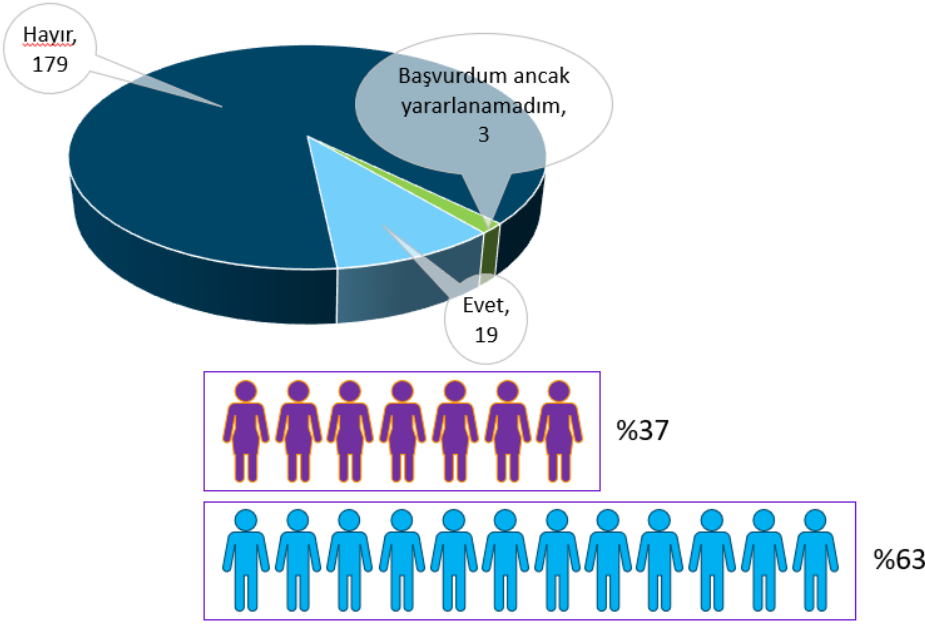

Pandemiye yönelik önlem alınma durumu ve alınan önlemler Şekil.9'da izlenmektedir. Araştırmaya katılan ve soruyu yanıtlayan 186 üyenin %90,3'ünün işyerinde önlem alındığı görülmüştür. İşyerlerinde alınan önlemlerden en fazla (%71,7) hijyen koşullarında iyileştirme; toplantı ve görüşmeleri iptal edilmesi (%64,2); aynı anda işyerinde bulunan çalışan sayısını azaltma (%54,5) ve %52,4 oranında da evden çalışmanın uygulandığı belirtilmiştir. Gıda yardımı ve ekonomik desteğin ise çok az olduğu ifade edilmiştir. Evden çalışmanın uygulandığı ve uygulanmadığı işyerlerinin sayısının birbirine yakın olmasının, kamu-özel sektör ayrımı ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Şekil.9 İşyerlerinde ve Alınan Önlemler

Grafik.6 Ankete Katılanların Kısa Çalışma Ödeneğinden (KÇÖ) Yararlanma Durumu

Özel sektör çalışanlarının faydalanabildiği Kısa Çalışma Ödeneğinden (KÇÖ) yararlanabilen üyelerin sayısını az (19 kişi) olduğu ve üyelerin %89'unun ise KÇÖ'den yararlanamadığı belirlenmiştir.

KÇÖ'den yararlanan 19 üyenin 7'sinin kadın, 12'sinin ise erkek olduğu tespit edilmiştir. (Grafik.6)

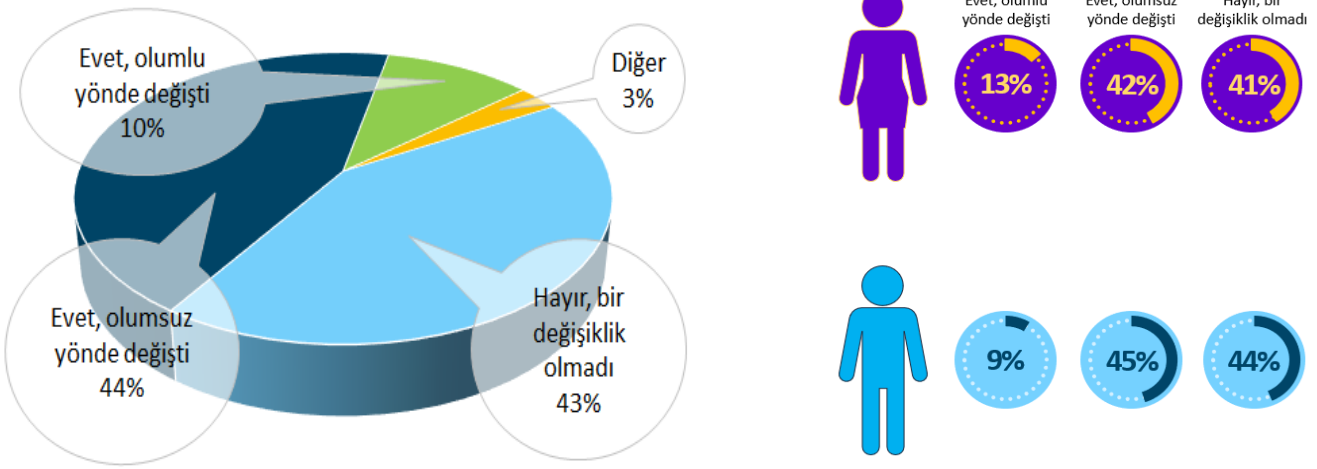
İş değişikliği yapmak durumunda kalan 28 kişiden 9'u özel sektörde ücretli olan çalışan mühendis, 4'ü özel sektörde işveren, 4'ü kamuda çalışan, 1'i üniversite veya araştırma kurumunda, 10 kişi de diğer olarak belirtenlerdir. (Tablo. 10) Ayrıca cinsiyete göre bir değerlendirme yapılırsa 10'u kadın, 18'i erkek. Bölümler içindeki dağılımında 6 kişiyle Bitki Koruma Bölümü ilk sırada, Toprak ve Bitki Besleme ile Zootekni Bölümü de 4 kişiyle takip etmektedir.

Tablo. 10 İş Değişikliği Yapmak Durumunda Kalan Üyelerin Sektörel Dağılımı

Çalışılan Sektör	Sayı	Oran (%)
Özel sektörde ücretli olan çalışan mühendis	9	32,1
Özel sektörde işveren	4	14,3
Kamuda çalışan	4	14,3
Üniversite veya Araştırma Kurumunda çalışan	1	3,6
Diğer	10	35,7
Toplam	28	100,0

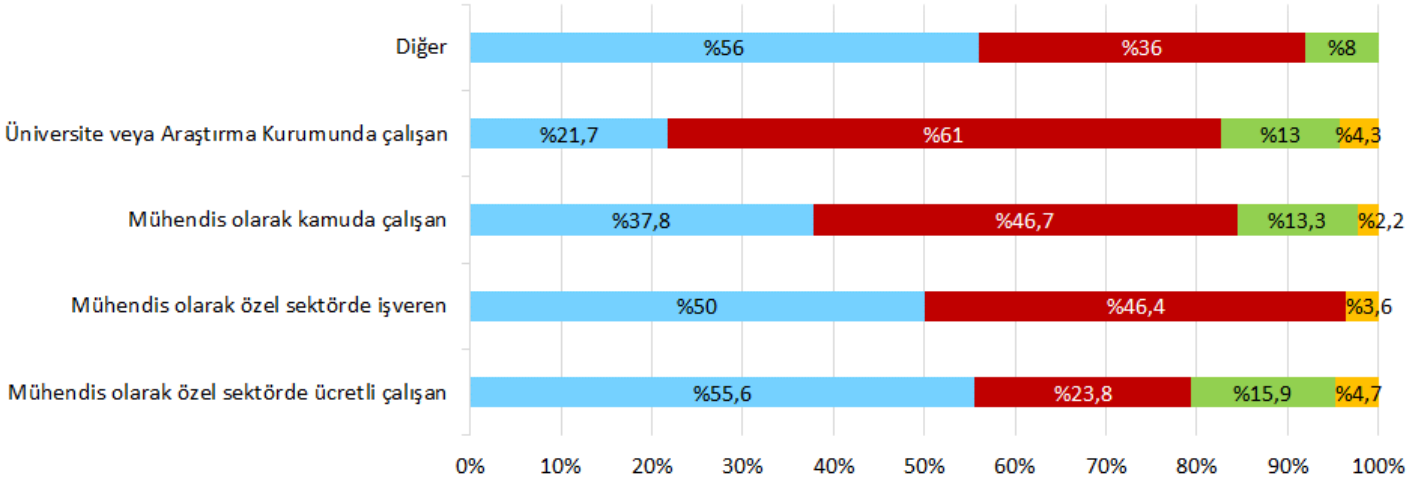
Araştırmaya katılan üyelerin Pandeminin çalışma yaşamlarına etkisi hakkındaki düşünceleri Grafik. 7'de sunulmuştur. Çalışma yaşamlarının olumsuz etkilendiğini düşünen üyelerin oranının %44 olduğu; buna karşın %10,5 oranla da çalışma yaşamının olumlu olarak etkilendiğinin düşünüldüğü belirlenmiştir. Soruyu yanıtlayan 209 üyenin %39,7'sini oluşturan kadınların %16,7'sinin çalışma yaşamı olumsuz etkilenirken; %60,3'ünü oluşturan erkeklerin %27,3'ünün çalışma yaşamının olumsuz etkilendiği görülmüştür. Çalışma yaşamının olumlu yönde değiştiğini ifade eden kadın ve erkek üyelerin oranı (%5,3) ise toplam üyeler içerisinde aynıdır.

Grafik.7 Pandeminin Çalışma Yaşamlarına Etkisi

Pandeminin çalışma yaşamlarına etkisi hakkındaki düşüncelerini toplam 174 üye belirtmiştir. Çalışılan ortama göre özel sektörde çalışan 53 üyenin %66'sı; özel sektörde işverenlerin %50'si ve diğer olarak belirtilenlerin %56'sının çalışma yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte kamu ile üniversite ve araştırma kurumlarında çalışanların, sırasıyla %46,7'si ve %60,9'u çalışma yaşamlarının olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. (Grafik. 8)

Grafik.8 Çalışılan Ortama Göre Pandeminin Çalışma Yaşamlarına Etkisi Hakkındaki Düşünceleri

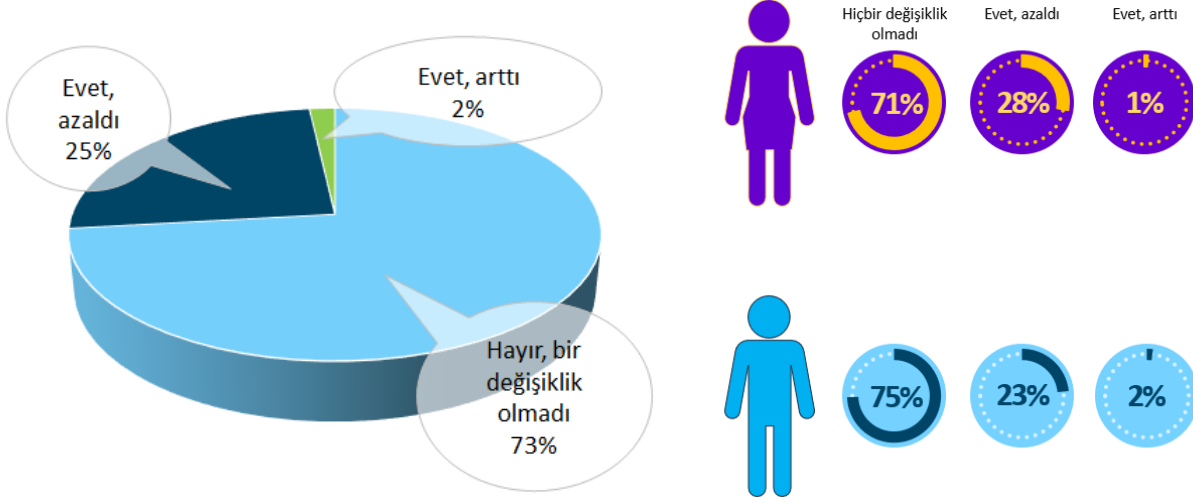

	Mühendis olarak özel sektörde ücretli çalışan	Mühendis olarak özel sektörde işveren	Mühendis olarak kamuda çalışan	Üniversite veya Araştırma Kurumunda çalışan	Diğer
Hayır, bir değişiklik olmadı	35	14	17	5	14
Evet, olumsuz yönde değişti	15	13	21	14	9
Evet, olumlu yönde değişti	10	0	6	3	2
Diğer	3	1	1	1	0

Araştırma kapsamında aylık gelirlerinde değişiklik olup olmadığına yönelik bilgiler Grafik. 9'da sunulmuştur. Herhangi bir değişiklik olmayan üyelerin sayısı 164 olup, toplam üyelerin %73,2'sini oluşturmaktadır. Cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde ise; soruyu yanıtlayan üyelerin %37,1'ini

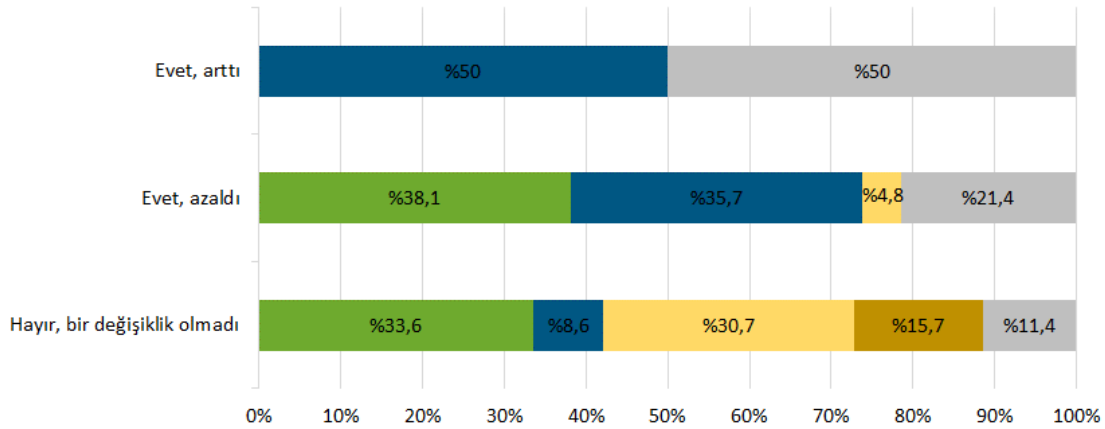
oluşturan kadınların %71,1'i aylık gelirlerinde Pandeminin etkisinin olmadığını belirtirken, erkeklerin %74,5'i gelirlerinde değişiklik olmadığını ifade etmiştir. Geliri artan 4 üyenin, 3'ünün erkek olduğu tespit edilmiştir.

Grafik.9 Anketeye Katılan Çalışanların Pandemi Nedeniyle Aylık Gelirlerindeki Değişiklik

Araştırmaya katılan üyelerin aylık gelirinde meydana gelen değişikliğin çalıştıkları sektöre göre dağılımı Tablo 26'da gösterilmiştir. Söz konusu soruyu yanıtlayan 184 üyenin %76,1'ini oluşturan üyelerin gelirinde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Bu 140 üyenin %33,6'sını oluşturan özel sektörde ücretli olarak çalışanlar ile %30,7'sini oluşturan kamuda çalışanların geliri değişmemiştir. Gelirinin azaldığını belirten 42 üyenin; %38,1'inin özel sektörde ücretli olarak çalışanlar ile %35,7'sini oluşturan özel sektörde işveren olduğu görülmüştür. Buna karşın Pandeminin etkisiyle gelirinin arttığını sadece 2 üye belirtmiştir.

Grafik.10 Anketeye Katılan Çalışanların Pandemi Nedeniyle Aylık Gelirlerindeki Değişikliğin Çalışma Ortamlarına Göre Durumu

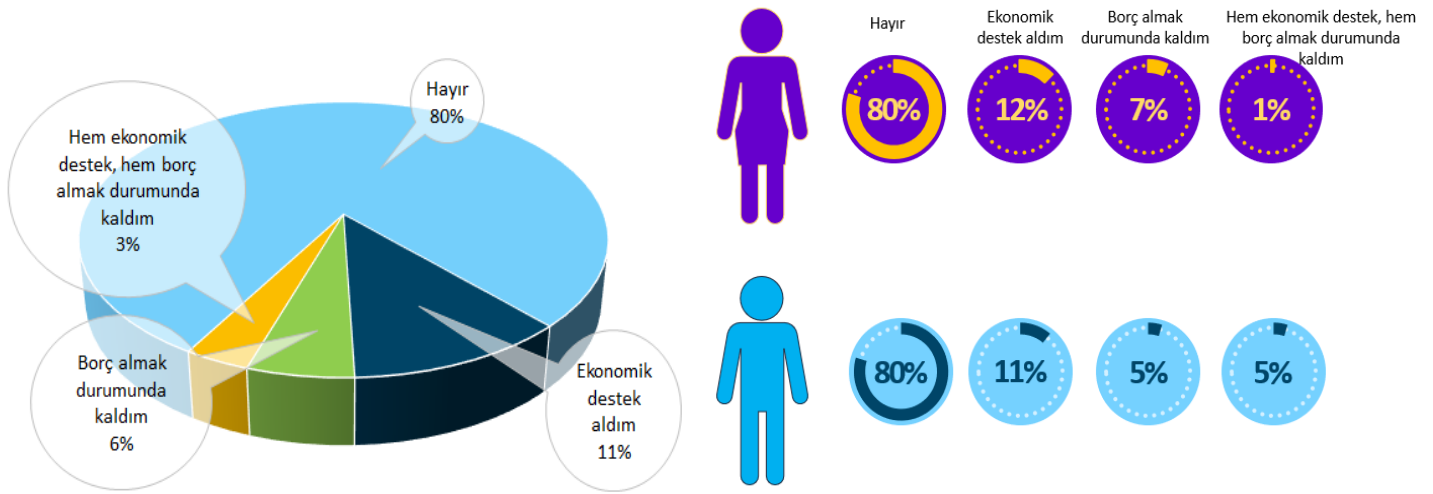

	Hayır, bir değişiklik olmadı	Evet, azaldı	Evet, arttı
■ Mühendis olarak özel sektörde ücretli çalışan	47	16	0
■ Mühendis olarak özel sektörde işveren	12	15	1
■ Mühendis olarak kamuda çalışan	43	2	0
■ Üniversite veya Araştırma Kurumunda çalışan	22	0	0
■ Diğer	16	9	1

Pandemi döneminde borç ve/veya ekonomik destek almak durumunda kalan üyelerin %62,5'ini erkek, %37,5'ini ise kadın üyeler oluşturmaktadır.

Borç ve/veya ekonomik destek almak durumunda kalan toplam 48 kişinin 34'ü yani yaklaşık % 71'i hâlihazırda çalışanlardan oluşmaktadır. Çalışanlar içinden borç ve/veya ekonomik destek alan söz konusu 34 kişiden 14'ü özel sektörde ücretli olarak çalışırken, 9'u özel sektörde işverendir. Ayrıca 2 kişi kamuda, 2 kişi de üniversite veya araştırma kurumunda çalışmaktadır. Soruyu yanıtlayan kadın üyeler içerisinde %20,2'sinin borç ve/veya ekonomik destek aldığı görülmektedir. Aynı şekilde erkek üyelerin %20,4'ü borç ve/veya ekonomik destek almıştır.

Grafik.10 Anket Katılanların Pandemi Döneminde Borç veya Ekonomik Destek Alma Durumları

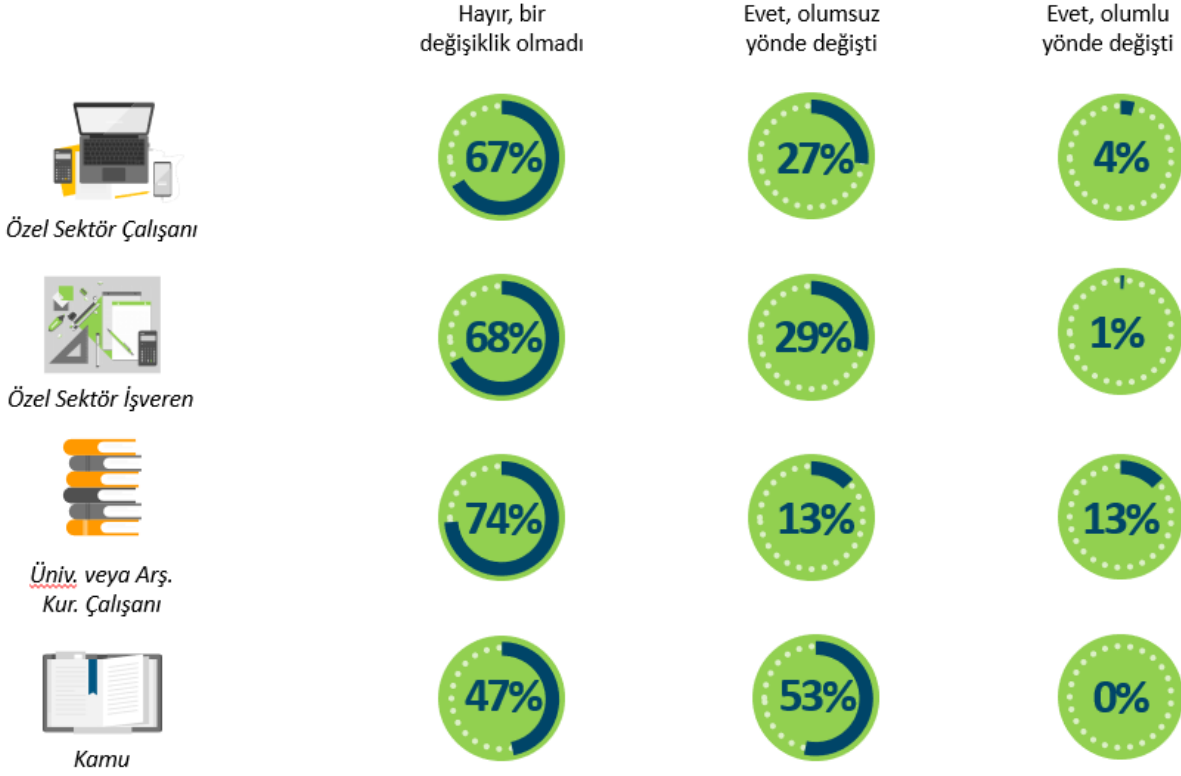
Üyelere pandeminin aile yaşamlarına etkisi sorulmuş ve 143 üye (%58,4) pandeminin aile yaşantılarına herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmiştir. Kadın üyelerin %44,4'ü aile yaşamlarının olumlu yönde etkilendiğini, buna karşın erkek üyelerin %66,7'sinin pandeminin aile yaşamlarını olumsuz yönde etkilendiğini ifade ettikleri görülmüştür.

Tablo 11. Anket Katılanların Pandemi Aile Yaşamlarına Etkisi Hakkındaki Görüşleri

Pandeminin Etkisi	Genel		Kadın			Erkek		
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Kendi İçindeki Oran (%)	Genel İçindeki Oran (%)	Sayı	Kendi İçindeki Oran (%)	Genel İçindeki Oran (%)
Hayır, bir değişiklik olmadı	143	58,4	58	62,4	40,6	85	55,9	59,4
Evet, olumsuz yönde değişti	93	38,0	31	33,3	33,3	62	40,8	66,7
Evet, olumlu yönde değişti	9	3,7	4	4,3	44,4	5	3,3	55,6
Cevap veren sayısı	245	100,0	93	100,0	38,0	152	100,0	62,0

Pandeminin aile yaşamlarını etkileme durumu çalışanlar açısından irdelendiğinde ise; soruyu yanıtlayanların %35,1'inin pandeminin aile yaşantılarına olumsuz etkilediğini ve bunun da %36,9'unu kamu çalışanlarının oluşturduğu görülmüştür.

Grafik.11 Çalışanlar Arasında Pandeminin Aile Yaşamlarına Etkisi Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan üyelere ya da hanedeki bireylerde pandemiye bağlı olarak sağlık sorunu yaşama durumu incelendiğinde; üyelerin ya da hanedeki bireylerin %81,4'ünün herhangi bir sağlık sorunu yaşamadığı, sağlık sorunu yaşayan üyelerin %12,1'inin erkek; %6,5'inin ise kadın üyeler olduğu görülmüştür. Ayrıca ilgili soruyu yanıtlayan üyelere (241 kişi) pandemiye bağlı olarak sağlık sorunu yaşayanların %17'sinin 65 altı yaşa sahip olduğu belirlenmiştir. (Tablo 12)

Tablo 11. Pandemiye Bağlı Olarak Ankete Katılanlarda veya Hanedeki Bireylerde Sağlık Sorunu Yaşanma Durumu

Sağlık sorunu yaşama durumu	Genel		Kadın		Erkek		65 yaş ve altı		65 yaş üstü	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Evet	46	18,6	16	16,8	30	19,7	41	18,1	3	20,0
Hayır	201	81,4	79	83,2	122	80,3	185	81,9	12	80,0
Cevap veren	247	100,0	95	100,0	152	100,0	226	100,0	15	100,0

Anketi yanıtlayan çalışan ve pandemi sürecinde işten ayrılan üyelerin pandeminin çalışma koşulları üzerine etkilerine ilişkin görüşleri Tablo. 12'de incelenmiştir. "Covid-19 salgını süresince iş kaynaklı stresim diğer zamanlara göre önemli oranda arttı" ve "Covid-19 salgını süresince çalıştığım yerde alınan önlemlerin yeterli olduğunu düşünüyorum" önermelerinde 0,05 düzeyinde kadın ve erkekler arasındaki ortalamalardaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu kapsamda üyeler; salgın süresince iş kaynaklı streslerinin diğer zamanlara göre önemli oranda arttığını (3,10) ve işyerlerinde alınan önlemlerin yeterli olduğunu (3,35) düşünmektedir. Ayrıca üyeler salgın süresince çalışma yaşamlarını, sağlıklarını koruyacak imkânlar çerçevesinde yürütebildiklerini (3,63) ve mesleklerinin toplum için diğer pek çok meslek grubundan daha gerekli olduğunu düşündükleri (3,76) görülmüştür. Covid-19 salgınından dolayı çalışma saatlerinin artmadığını (2,20), salgın süresince iş yerinde yaşananlar

dolayısıyla hayal kırıklığına uğramadıklarını (2,45) ve aynı geliri elde edebilecekleri başka bir iş olsa geçmeyi istemediklerini (2,14) ifade etmişlerdir.

Tablo 12. Ankete Katılan Çalışanların veya Salgın Sürecinde İşten Ayrılanların Pandeminin Çalışma Koşullarına Etkileri Hakkındaki Düşünceleri (Genel ve Cinsiyete Göre)

Önermeler	Genel (Ortalama)	Kadın (Ortalama)	Erkek (Ortalama)
Covid-19 salgını nedeniyle çalıştığım yerdeki günlük iş rutinizde önemli değişiklikler oldu.	3,33	3,29	3,36
Covid-19 salgınından dolayı çalışma koşullarım hissedilir şekilde ağırlaştı.	2,59	2,56	2,60
Covid-19 salgınından dolayı çalışma saatlerim arttı.	2,20	2,31	2,13
Covid-19 salgınından dolayı işyeri idaresinin (patron, müdür, vs.) işime yönelik beklentileri arttı.	2,53	2,54	2,52
Covid-19 salgınından dolayı mesleki anlamda gelecek kaygılarım arttı	3,04	3,01	3,06
Covid-19 salgını süresince çalışma koşullarım sağlığım açısından risk oluşturuyor.	3,14	2,83	3,36
Covid-19 sürecinde yaşadığım iş kaynaklı stres özel ve aile yaşamımı olumsuz etkiliyor.	2,99	2,97	3,01
Salgın nedeniyle sokağa çıkma ve çalışma yaşamına ilişkin kısıtlar yaptığım işimi olumsuz etkiledi.	3,07	3,10	3,05
Covid-19 salgını süresince iş kaynaklı stresim diğer zamanlara göre önemli oranda arttı. *	3,10	3,06	3,13
Covid-19 salgını süresince iş yerimde yaşadıklarım beni hayal kırıklığına uğrattı.	2,45	2,51	2,41
Covid-19 salgını kaynaklı çalışma koşullarımda bozulma nedeniyle aynı geliri elde edebileceğim başka bir iş olsa geçmek isterim.	2,14	2,14	2,14
Covid-19 salgını süresince mesleğimin hak ettiği değeri ve takdiri gördüğünü düşünüyorum.	2,85	2,65	2,99
Covid-19 salgını boyunca çalıştığım yerdeki yöneticilerin süreci iyi yönettiklerini ve gerekli hassasiyeti gösterdiklerini düşünüyorum.	3,36	3,27	3,42
Covid-19 salgını süresince çalıştığım yerde alınan önlemlerin yeterli olduğunu düşünüyorum. *	3,35	3,19	3,46

Covid-19 salgın süresince çalışma yaşamımı sağlığımyı koruyacak imkânlar çerçevesinde sürdürüebildim.	3,63	3,60	3,66
Yaptığım iş zorunlu hallerde evden (uzaktan) çalışmaya da uygun.	3,23	3,43	3,09
Covid-19 sürecinde mesleğimin toplum için diğer pek çok meslek grubundan daha gerekli olduğunu düşünüyorum.	3,76	3,84	3,70
Covid-19 salgın süresince gönüllü ve dayanışma faaliyetlerine katıldım.	2,58	2,61	2,57

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

*0,05 düzeyinde anlamlı

Çalışan ve pandemi sürecinde işten ayrılan üyelerin pandeminin çalışma koşulları üzerine etkilerine ilişkin görüşleri çalışılan yer kapsamında değerlendirmesi Tablo 13'te gösterilmiştir. "Covid-19 salgınından dolayı işyeri idaresinin (patron, müdür, vs.) işime yönelik beklentileri arttı" önermesinde 0,10 düzeyinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. İki karşılaştırmalar sonucunda özel sektörde ücretli olarak çalışanların ortalaması "diğer" olarak ifade edilen grup dışındaki tüm gruplardan farklıdır. Dolayısıyla özel sektörde ücretli olarak çalışanlar bu gruplardaki çalışanlara göre daha fazla, pandemi döneminde çalıştıkları yerdeki yönetimin beklentilerinin arttığını düşünmektedir.

"Covid-19 salgınından dolayı mesleki anlamda gelecek kaygılarım arttı" önermesinde 0,10 anlamlılık düzeyinde diğer başlığı altında toplanan çalışanların özel sektörde ücretli çalışanlar hariç tüm gruplar ile aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Yani diğer başlığı altında toplanan Kooperatif/Birlik, Oda/Borsa çalışanlarından, danışmanlık yapanlardan ve tarım sektörü dışında işveren veya ücretli olarak çalışanlardan oluşan grup söz konusu diğer gruplara göre mesleki anlamda daha fazla gelecek kaygısı duymaktadır denilebilir.

"Covid-19 salgını kaynaklı çalışma koşullarımda bozulma nedeniyle aynı geliri elde edebileceğim başka bir iş olsa geçmek isterim" önermesinde 0,05 anlamlılık düzeyinde özel sektörde ücretli olarak çalışanların ortalaması ile kamu, üniversite veya araştırma kurumlarında çalışanların ortalaması istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklıdır. Buna göre özel sektörde ücretli olarak çalışanlar aynı geliri elde edebilecekleri başka bir işe geçmeye daha fazla eğilimlidir. Aynı durum özel sektör işverenleri açısından da yine kamu, üniversite veya araştırma kurumlarında çalışanlar ile karşılaştırma yapıldığında da geçerlidir.

Covid-19 salgın süresince çalışma yaşamımı sağlığımyı koruyacak imkânlar çerçevesinde sürdürüebildim önermesinde 0,10 düzeyinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. İkili karşılaştırmalar sonucunda özel sektörde ücretli olarak çalışanların ortalaması "diğer" olarak ifade edilen grup ortalamasında farklı çıkmıştır. Aynı durum kamu ve üniversite/araştırma kurumunda çalışanlar ile diğer başlığı altında çalışanlar için de geçerlidir. Diğer başlığı altındaki çalışanlar ise Kooperatif/Birlik, Oda/Borsa çalışanlarından, danışmanlık yapanlardan ve tarım sektörü dışında işveren veya ücretli olarak çalışanlardan oluşmaktadır.

Tablo 13. Ankete Katılan Çalışanların veya Salgın Sürecinde İşten Ayrılanların Pandeminin Çalışma Koşullarına Etkileri Hakkındaki Düşünceleri (Çalıştıkları Yere Göre)

Önermeler	Özel Ücretli	Özel İşveren	Kamu	Üniv. Arş. Kur.	Diğer
Covid-19 salgını nedeniyle çalıştığım yerdeki günlük iş rutinimizde önemli değişiklikler oldu.	3,21	3,13	3,76	3,23	3,45
Covid-19 salgınından dolayı çalışma koşullarım hissedilir şekilde ağırlaştı.	2,60	2,79	2,57	2,18	2,91
Covid-19 salgınından dolayı çalışma saatlerim arttı.	2,28	2,09	2,05	2,18	2,48
Covid-19 salgınından dolayı işyeri idaresinin (patron, müdür, vs.) işime yönelik beklentileri arttı. **	2,91	2,10	2,42	2,18	2,59
Covid-19 salgınından dolayı mesleki anlamda gelecek kaygılarım arttı**	3,21	2,96	2,70	2,73	3,64
Covid-19 salgını süresince çalışma koşullarım sağlığım açısından risk oluşturuyor.	3,22	3,09	3,32	2,77	3,14
Covid-19 sürecinde yaşadığım iş kaynaklı stres özel ve aile yaşamımı olumsuz etkiliyor.	3,11	2,70	3,18	2,62	3,05
Salgın nedeniyle sokağa çıkma ve çalışma yaşamına ilişkin kısıtlar yaptığım işimi olumsuz etkiledi.	3,04	3,21	3,00	3,33	2,64
Covid-19 salgını süresince iş kaynaklı stresim diğer zamanlara göre önemli oranda arttı.	3,11	3,04	3,27	2,67	3,27
Covid-19 salgını süresince iş yerimde yaşadıklarım beni hayal kırıklığına uğrattı.	2,52	2,48	2,35	2,43	2,41
Covid-19 salgını kaynaklı çalışma koşullarımda bozulma nedeniyle aynı geliri elde edebileceğim başka bir iş olsa geçmek isterim. *	2,43	2,14	1,84	1,52	2,18
Covid-19 salgını süresince mesleğimin hak ettiği değeri ve takdiri gördüğünü düşünüyorum	2,83	2,95	2,68	3,19	2,90
Covid-19 salgını boyunca çalıştığım yerdeki yöneticilerin süreci iyi yönettiklerini ve gerekli hassasiyeti gösterdiklerini düşünüyorum.	3,26	3,71	3,51	3,10	3,41
Covid-19 salgını süresince çalıştığım yerde alınan önlemlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.	3,44	3,67	3,19	3,00	3,52
Covid-19 salgın süresince çalışma yaşamımı sağlığımı koruyacak imkânlar çerçevesinde sürdürebildim. **	3,50	3,71	3,63	3,81	4,23
Yaptığım iş zorunlu hallerde evden (uzaktan) çalışmaya da uygun.	3,37	3,04	3,09	3,95	2,82
Covid-19 sürecinde mesleğimin toplum için diğer pek çok meslek grubundan daha gerekli olduğunu düşünüyorum.	3,72	4,13	3,82	3,71	3,68
Covid-19 salgın süresince gönüllü ve dayanışma faaliyetlerine katıldım.	2,62	2,68	2,76	2,60	2,14

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

*0,05 düzeyinde anlamlı, ** 0,10 düzeyinde anlamlı

Tablo.14'te pandeminin çalışma koşullarına etkileriyle önermelerin tamamına yakınında düşük hanehalkı gelir grubunda bulunan çalışanların daha dezavantajlı veya olumsuz koşullara sahip olduğu dikkati çekmektedir. Bununla birlikte "Covid-19 salgınından dolayı mesleki anlamda gelecek kaygılarım arttı" ve "Covid-19 salgını süresince iş yerimde yaşadıklarım beni hayal kırıklığına uğrattı", önermelerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde, "Covid-19 salgını kaynaklı çalışma koşullarımda bozulma nedeniyle aynı geliri elde edebileceğim başka bir iş olsa geçmek isterim" ve "Covid-19 salgın süresince gönüllü ve dayanışma faaliyetlerine katıldım" önermelerinde ise 0,10 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında istatistiksel olarak fark bulunduğu tespit edilmiştir. Hangi gruplar arasında fark olduğu ikili karşılaştırmalar yoluyla ortaya konmaya çalışılmıştır.

"Covid-19 salgınından dolayı mesleki anlamda gelecek kaygılarım arttı" önermesine verilen cevaplarda düşük hanehalkı gelirine sahip grup ile yüksek hanehalkı gelirine sahip grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır. Düşük hanehalkı grubunda bulunan çalışanların pandemi nedeniyle geleceğe yönelik daha fazla kaygı taşıdıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca bu önerme özelinde orta ve yüksek hane halkı gelir grupları arasındaki fark da istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu çerçevede orta hanehalkı gelir grubunda bulunan çalışanların kaygıları yüksek hanehalkı gelir grubundaki çalışanlara göre daha fazladır.

"Covid-19 salgını süresince iş yerimde yaşadıklarım beni hayal kırıklığına uğrattı" önermesine düşük hanehalkı gelir grubu tarafından verilen cevap hem orta hem de yüksek hanehalkı gelir grubuna göre istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir. Düşük hanehalkı grubunda bulunan çalışanları pandemi süresince iş yerinde yaşadıklarına dair hayal kırıklıklarının daha fazla olduğu görülmektedir.

"Covid-19 salgını kaynaklı çalışma koşullarımda bozulma nedeniyle aynı geliri elde edebileceğim başka bir iş olsa geçmek isterim" önermesine verilen cevapta düşük hanehalkı gelirine sahip grup ile yüksek hanehalkı gelirine sahip grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır.

"Covid-19 salgın süresince gönüllü ve dayanışma faaliyetlerine katıldım" önermesine düşük hanehalkı gelir grubu tarafından verilen cevap orta gelir grubuna göre 0,10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir. Buradan da her ne kadar pandemi koşulları en fazla düşük gelir grubunda bulunanları etkilese de gönüllü ve dayanışma faaliyetlerine ilgi gösterenlerin de yine bu grupta bulunanlar olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 14. Ankete Katılan Çalışanların veya Salgın Sürecinde İşten Ayrılanların Pandeminin Çalışma Koşullarına Etkileri Hakkındaki Düşünceleri (Hanehalkı Gelir Gruplarına Göre)

Önermeler	Düşük	Orta	Yüksek
Covid-19 salgını nedeniyle çalıştığım yerdeki günlük iş rutinimizde önemli değişiklikler oldu.	3,25	3,44	3,61
Covid-19 salgınından dolayı çalışma koşullarım hissedilir şekilde ağırlaştı.	2,64	2,54	2,54
Covid-19 salgınından dolayı çalışma saatlerim arttı.	2,26	2,11	2,21
Covid-19 salgınından dolayı işyeri idaresinin (patron, müdür, vs.) işime yönelik beklentileri arttı.	2,61	2,40	2,43
Covid-19 salgınından dolayı mesleki anlamda gelecek kaygılarım arttı*	3,41	3,01	2,18
Covid-19 salgını süresince çalışma koşullarım sağlığım açısından risk oluşturuyor.	3,23	3,15	2,79
Covid-19 sürecinde yaşadığım iş kaynaklı stres özel ve aile yaşamımı olumsuz etkiliyor.	3,14	2,99	2,71
Salgın nedeniyle sokağa çıkma ve çalışma yaşamına ilişkin kısıtlar yaptığım işimi olumsuz etkiledi.	3,25	3,08	2,75
Covid-19 salgını süresince iş kaynaklı stresim diğer zamanlara göre önemli oranda arttı.	3,25	3,03	2,92
Covid-19 salgını süresince iş yerimde yaşadıklarım beni hayal kırıklığına uğrattı. *	2,77	2,30	2,05
Covid-19 salgını kaynaklı çalışma koşullarımda bozulma nedeniyle aynı geliri elde edebileceğim başka bir iş olsa geçmek isterim. **	2,40	1,94	1,83
Covid-19 salgını süresince mesleğimin hak ettiği değeri ve takdiri gördüğünü düşünüyorum	2,74	2,82	3,32
Covid-19 salgını boyunca çalıştığım yerdeki yöneticilerin süreci iyi yönettiklerini ve gerekli hassasiyeti gösterdiklerini düşünüyorum.	3,27	3,39	3,64
Covid-19 salgını süresince çalıştığım yerde alınan önlemlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.	3,19	3,34	3,78
Covid-19 salgını süresince çalışma yaşamımı sağlığımı koruyacak imkânlar çerçevesinde sürdürebildim.	3,52	3,69	3,83
Yaptığım iş zorunlu hallerde evden (uzaktan) çalışmaya da uygun.	3,11	3,24	3,48
Covid-19 sürecinde mesleğimin toplum için diğer pek çok meslek grubundan daha gerekli olduğunu düşünüyorum.	3,82	3,64	4,09
Covid-19 salgını süresince gönüllü ve dayanışma faaliyetlerine katıldım. **	2,80	2,34	2,73

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

*0,05 düzeyinde anlamlı ** 0,10 düzeyinde anlamlı

Üyelerin pandeminin yaşam koşullarına etkilerine ilişkin görüşleri, cinsiyet açısından durumu Tablo.15'te sunulmuştur. Kadın ve erkek üyelerin düşünceleri arasında fark olup olmadığı ikili karşılaştırmalar yoluyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. "Pandemi sonrası alışveriş alışkanlıklarımız değişti" önermesine kadın üyeler tarafından verilen yanıt, erkek üyelere göre 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan farklılık göstermektedir. "Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım."; "Covid-19 salgınının tarım sektörü açısından ciddi risk oluşturduğunu düşünüyorum" ve "ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum." önermelerinde ise kadın ve erkekler arasındaki ortalamalardaki fark 0,10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Bu kapsamda üyeler; Covid-19 salgınının hane olarak tüketim alışkanlıkları ile harcama kalemlerini önemli oranda değiştirdiğini (3,77), pandemi sonrası gıda tüketim alışkanlıklarının (3,50) ve alışveriş alışkanlıklarının (3,71) değiştiğini ve Covid-19 salgınının tarım sektörü açısından ciddi risk oluşturduğunu (3,62) düşünmektedir.

Tablo 15. Ankete Katılanların Pandeminin Yaşamlarına Etkileri ve Pandemi Hakkındaki Düşünceleri (Genel ve Cinsiyete Göre)

Önermeler	Genel (Ortalama)	Kadın (Ortalama)	Erkek (Ortalama)
<i>Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım. **</i>	2,90	3,10	2,76
Covid-19 salgını hane olarak tüketim alışkanlıklarımızı ve harcama kalemlerimizi önemli oranda değiştirdi.	3,77	3,89	3,70
Pandemi sonrası gıda tüketim alışkanlıklarımız çok değişti.	3,50	3,58	3,44
<i>Pandemi sonrası alışveriş alışkanlıklarımız değişti*</i>	3,71	3,92	3,58
<i>Covid-19 salgınının tarım sektörü açısından ciddi risk oluşturduğunu düşünüyorum. **</i>	3,62	3,78	3,51
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalardan haberdarım.	3,14	3,24	3,07
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum.	2,99	3,14	2,90
ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalardan haberdarım.	3,33	3,48	3,24
<i>ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum. **</i>	3,20	3,38	3,08

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

*0,05 düzeyinde anlamlı, ** 0,10 düzeyinde anlamlı

Üyelerin pandeminin yaşamlarına etkileri yaş grupları açısından Tablo.16'da gösterilmiştir. Bu kapsamda Covid-19 salgınının hane olarak tüketim alışkanlıklarını ve harcama kalemlerini önemli oranda değiştirdiğini (3,77); pandemi sonrası gıda tüketim (3,50) ve alışveriş (3,71) alışkanlıklarının değiştiğini ve salgınının tarım sektörü açısından ciddi risk oluşturduğunu (3,62) düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 16. Ankete Katılanların Pandeminin Yaşamlarına Etkileri ve Pandemi Hakkındaki Düşünceleri (Yaş Gruplarına Göre)

Önermeler	Genel	65 yaş ve altı	65 yaş üstü
Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım.	2,90	2,92	2,50
Covid-19 salgını hane olarak tüketim alışkanlıklarımızı ve harcama kalemlerimizi önemli oranda değiştirdi.	3,77	3,75	4,06
Pandemi sonrası gıda tüketim alışkanlıklarımız çok değişti.	3,50	3,47	3,72
Pandemi sonrası alışveriş alışkanlıklarımız değişti	3,71	3,69	3,82
Covid-19 salgınının tarım sektörü açısından ciddi risk oluşturduğunu düşünüyorum.	3,62	3,59	3,64
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalardan haberdarım.	3,14	3,10	3,21
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum.	2,99	2,94	3,33
ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalardan haberdarım.	3,33	3,30	3,44
ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum.	3,20	3,15	3,53

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

Araştırmaya katılan üyelerin çalışma durumlarına göre pandeminin yaşamlarına etkileri ve pandemi hakkındaki düşünceleri Tablo.17'de değerlendirilmiştir.

“Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım”, “ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum” ve “ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum” önermelerinde 0,05 anlamlılık düzeyinde gruplar arasında istatistiksel olarak fark bulunduğu tespit edilmiştir. Hangi gruplar arasında fark olduğu ikili karşılaştırmalar yoluyla ortaya konmaya çalışılmıştır.

“Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım” önermesine verilen cevaplarda ‘çalışanlarla işsiz olanlar arasında’ ve ‘emekli olup çalışmaya devam edenlerle işsizler arasında’ 0,05 anlamlılık düzeyinde istatistiksel açıdan fark bulunmuştur. İşsizlerin her ikili karşılaştırmada da pandemi nedeniyle ekonomik anlamda daha fazla zorlandıkları anlaşılmaktadır.

“ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum” önermesinde ‘çalışanlar ile emekli olup çalışmayanlar arasında’ istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık

bulunmaktadır. Buna göre pandemi döneminde genel merkez tarafından yapılan çalışmalar, emekli olup çalışmayan üyeler, çalışanlara göre daha yeterli görmektedir.

“ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum” önermesinde ise ‘işsiz olanlar ile emekli olup herhangi bir yerde çalışmayanlar arasındaki’ cevaplar istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Buna göre işsiz olanlar pandemi döneminde İzmir şubesinin yapmış olduğu çalışmaların yeterliliği konusunda kararsızken, emekli olup çalışmayanlar çalışmaları yeterli görmektedir. Aynı durum çalışanlar ile emekli olup çalışmayanlar arasında da geçerlidir.

Tablo 17. Ankete Katılanların Pandeminin Yaşamlarına Etkileri ve Pandemi Hakkındaki Düşünceleri (Çalışma Durumlarına Göre)

Önermeler	Genel	Çalışıyor	İşsiz	Emekli ve çalışmıyor	Emekli ve çalışıyor
<i>Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım. *</i>	2,91	2,82	3,72	3,17	2,54
Covid-19 salgını hane olarak tüketim alışkanlıklarımızı ve harcama kalemlerimizi önemli oranda değiştirdi.	3,77	3,77	3,67	4,06	3,46
Pandemi sonrası gıda tüketim alışkanlıklarımız çok değişti.	3,50	3,51	3,56	3,62	3,22
Pandemi sonrası alışveriş alışkanlıklarımız değişti	3,71	3,76	3,35	3,82	3,44
Covid-19 salgınının tarım sektörü açısından ciddi risk oluşturduğunu düşünüyorum.	3,63	3,61	3,22	4,07	3,48
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalardan haberdarım.	3,13	3,02	3,11	3,50	3,33
<i>ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum. *</i>	2,99	2,87	2,89	3,56	3,11
ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalardan haberdarım.	3,32	3,20	3,53	3,65	3,48
<i>ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum. *</i>	3,19	3,04	3,00	3,71	3,48

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

*0,05 düzeyinde anlamlı

Hanehalkı gelir grupları açısından bir değerlendirme yapıldığında “Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım” önermesi için 0,05 anlamlılık düzeyinde düşük hanehalkı gelir grubuna sahip olanların hem orta hem de yüksek hanehalkı gelir grubunda bulunanlara göre aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır (Tablo 18). Buna göre düşük gelir grubunda bulunan üyeler, diğer gelir gruplarına göre pandemi döneminde ekonomik anlamda daha fazla zorlanmaya başladıklarını (3,56) ifade etmişlerdir. Öte yandan tüm gelir gruplarında yer alan üyelerin, Covid-19 salgınının hane olarak tüketim alışkanlıklarını ve harcama kalemlerini önemli oranda değiştirdiğini, pandemi sonrası gıda tüketim ve alışveriş alışkanlıklarının değiştiğini düşündükleri ifade etmişlerdir.

Tablo 18. Ankete Katılanların Pandeminin Yaşamlarına Etkileri ve Pandemi Hakkındaki Düşünceleri (Hanehalkı Gelir Gruplarına Göre)

Önermeler	Genel	Çalışıyor	İşsiz	Emekli ve çalışmıyor	Emekli ve çalışıyor
Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım. *	2,91	2,82	3,72	3,17	2,54
Covid-19 salgını hane olarak tüketim alışkanlıklarımızı ve harcama kalemlerimizi önemli oranda değiştirdi.	3,77	3,77	3,67	4,06	3,46
Pandemi sonrası gıda tüketim alışkanlıklarımız çok değişti.	3,50	3,51	3,56	3,62	3,22
Pandemi sonrası alışveriş alışkanlıklarımız değişti	3,71	3,76	3,35	3,82	3,44
Covid-19 salgınının tarım sektörü açısından ciddi risk oluşturduğunu düşünüyorum.	3,63	3,61	3,22	4,07	3,48
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalarından haberdarım.	3,13	3,02	3,11	3,50	3,33
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum. *	2,99	2,87	2,89	3,56	3,11
ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalarından haberdarım.	3,32	3,20	3,53	3,65	3,48
ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli görüyorum. *	3,19	3,04	3,00	3,71	3,48

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

*0,05 düzeyinde anlamlı

Araştırmaya katılanların Covid-19 salgını süresince mesleki ve çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlar; sosyal, ekonomik, sağlık, meslek/iş, ulaşım/seyahat ve diğer şeklinde gruplandırılarak Tablo 19'da görüldüğü şekilde özetlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda; sosyal açıdan “sosyalleşmenin ortadan kalkması”; “işsizliğin” ekonomik açıdan; “koruma tedbirlerine uyulmaması (maske, mesafe ve hijyen)” sağlık grubu için; “müşteri ve üretici görüşmelerinde yaşanan aksaklıklar” ile “arazi, proje, toplantı ve takım çalışmalarının aksaması” meslek/iş grubunda; “seyahat kısıtlamaları” ulaşım/seyahat grubunda en fazla ifade edilen sorunlar olmuştur. Ayrıca 65 üstü yaşa sahip olan üyelerin yaşa bağlı getirilen kısıtlamalardan olumsuz etkilendiklerini düşündükleri görülmüştür.

Tablo 19. Ankete Katılanların Covid-19 Salgını Süresince Mesleki Anlamda ve Çalışma Yaşamına İlişkin Karşılaştıkları Sorunlar

Sorun Grupları	Sorunlar
Sosyal (6)	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyalleşmenin ortadan kalkması (5) • Yabancılaşma
Ekonomik (26)	<ul style="list-style-type: none"> • İşsizlik (5) • Pandemi nedeniyle yeni iş bulma konusunda yaşanan sorunlar • Ekonomik kriz • Fiyat artışları (3) • Maddi sorunlar (2) • Hammadde fiyatlarının artışı (3) • Gelir kaybı (3) • Sömürülme duygusu • Üretim süreçlerinin azalması • Kısa çalışma ödeneği (KÇÖ) • Pandemi öncesiyle aynı tempoda çalışılmasına rağmen KÇÖ'den yararlanma zorunluluğu • Çalıştığım işyeri kapandı • Tahsilatta yaşanan sorunlar (2) • Birçok firmanın batma noktasına gelmesi

Sağlık (26)	<ul style="list-style-type: none"> • Üreticiler ile yüz yüze iletişim kurmada karşılaşılan sağlık riskleri (4) • Sürekli maske kullanmak zorunda olmak (2) • Hizmet alanlardan bulaşma riski (5) • Sağlık açısından alınan önlemlerin yetersizliği (2) • Maske, mesafe ve hijyen kurallarına uyulmaması (7) • Kamu kurumlarında yaşanan Covid vakalarının fazla olması (2) • Gezici Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Araçlarının risk altında olması ve mobil olmaları kaynaklı virüs bulaştırma potansiyeli taşımaları • Covid nedeniyle iş arkadaşını kaybetmek • Kaygı ve korku (2)
Meslek/iş (57)	<ul style="list-style-type: none"> • Uzaktan çalışma zorluğu (2) • Evden çalışmak (2) • Mesleki olarak risk altında olunmasına rağmen aşı önceliği verilmemesi • İşyerinde alınması gereken önlemlerde yaşanan yetersizlikler (3) • Müşteri ve üretici görüşmelerinde yaşanan aksaklıklar (10) • Üreticilerle yüz yüze temasın azalmadan devam etmesi • İşe devam etmek zorunda olmak • İş yoğunluğunun ve stresin artması • Çalışma alanında veya iş nedeniyle çok sayıda kişiyle çalışmak (4) • Mevzuatların pandemi sürecine uygun olarak düzenlenmemesi • Bayilerle görüşmede zorluklar, arazide bulunan ekibin karşılaştığı zorluklar • Arazi, proje, toplantı ve takım çalışmalarının aksaması (10) • Eğitim-öğretim faaliyetlerinin (teorik uygulamalı) sekteye uğraması (4) • Fiziki toplantıların kısıtlı olması • İş planlarının ve faaliyetlerinin aksaması (2) • İşverenin tam zamanlı çalışma konusunda ısrarlı olması (2) • İş seyahatlerine ara verilmemesi (2) • Çocuklu ailelerin (özellikle kadınları) işlerini evden yürütmekte karşılaştığı sorunlar • Meslektaşlar arası ilişkilerin ve iletişimin zayıflaması • Mobbing • Dijital altyapının yetersizliği nedeniyle verimliliğin düşmesi (2) • Yönetici kaynaklı sorunlar (2) • Personel kaynaklı sorunlar • İş değişikliği yapmak zorunda kalma
Ulaşım/Seyahat (7)	<ul style="list-style-type: none"> • Seyahat risklerinin fazla olması • Seyahat kısıtlamaları (5) • Ulaşım
65 Yaş üstü (3)	<ul style="list-style-type: none"> • Salgın süresince günde sadece 3 saat dışarı çıkabilme olanağının olması. • Yaşlıların yok sayılması ve tecrübelerine güvenilmemesi • Yaşa bağlı getirilen kısıtlamalar
Diğer (7)	<ul style="list-style-type: none"> • Planların ertelenmesi • Belirsizlik durumu (2) • Güven (2) • Genel olarak kısıtlamalar (2)

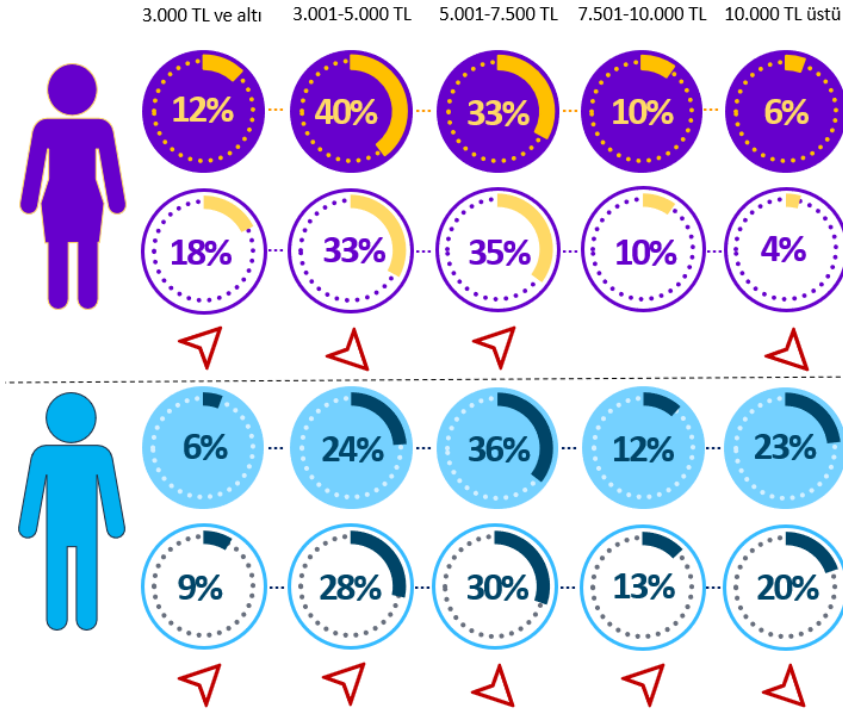
Yapılan marjinal homojenite testi sonuçlarına göre 0,05 anlamlılık düzeyinde pandemi öncesi ve sonrası gelir gruplarında meydana gelen değişim istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Bu değişim hem düşük gelir grubundan yüksek gelir grubuna doğru hem de yüksek gelir grubundan düşük gelir grubuna doğru olmakla birlikte, geliri düşenlerin sayısı artanların sayısından fazladır.

Tablo 20. Pandemi Öncesi ve Sonrası Gelir Gruplarında Meydana Gelen Değişimler

Gelir Grubu	Pandemi Öncesi		Pandemi Sonrası	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
3000 TL ve altı	19	8,3	28	12,2
3001-5000 TL	69	30,1	69	30,1
5001-7500 TL	79	34,5	74	32,3
7501-10000 TL	25	10,9	27	11,8
10000 TL üstü	37	16,2	31	13,5
Cevaplayan sayısı	229	100,0	229	100,0

Pandemi öncesi ve sonrası gelir değişim durumu cinsiyetler açısından karşılaştırıldığında erkek üyelerin pandemi sonrasında gelirlerinde daha fazla değişim olduğu belirlenmiştir (Grafik.12). Geliri değişen erkek üyelerin sayısı, kadın üyelerin 1,7 katı daha fazladır. Kadın üyelerin pandemi sonrasında gelir değişimi en fazla “3001-5000 TL” grubunda görülürken, erkek üyelerde aynı değişim “5001-7500 TL” grubunda gerçekleşmiştir.

Grafik 12. Pandemi Öncesi ve Sonrası Gelir Gruplarında Meydana Gelen Değişimler (Cinsiyete Göre)

Tablo 21. Çalışılan Yere Göre Pandemi Öncesi ve Sonrası Gelir Gruplarında Meydana Gelen Değişimler

Dönem	Gelir Grubu	Özel Sek. Çiş.		Özel İşv.		Kamu		Üniv./Arş.		Diğer	
		Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Pandemi Öncesi	3000 TL ve altı	4	6,7	1	3,7	0	0,0	0	0,0	4	16,0
	3001-5000 TL	22	36,7	8	29,6	2	4,8	0	0,0	8	32,0
	5001-7500 TL	17	28,3	5	18,5	32	76,2	10	43,5	7	28,0
	7501-10000 TL	7	11,7	2	7,4	7	16,7	3	13,0	2	8,0
	10000 TL üstü	10	16,7	11	40,7	1	2,4	10	43,5	4	16,0
	Cevaplayan sayısı	60	100,0	27	100,0	42	100,0	23	100,0	25	100,0
Pandemi Sonrası	3000 TL ve altı	5	8,3	5	18,5	0	0,0	0	0,0	3	12,0
	3001-5000 TL	25	41,7	7	25,9	3	7,1	0	0,0	11	44,0
	5001-7500 TL	16	26,7	4	14,8	30	71,4	9	39,1	7	28,0
	7501-10000 TL	6	10,0	3	11,1	8	19,0	4	17,4	2	8,0
	10000 TL üstü	8	13,3	8	29,6	1	2,4	10	43,5	2	8,0
	Cevaplayan sayısı	60	100,0	27	100,0	42	100,0	23	100,0	25	100,0

Üyelerin pandemi öncesi ve sonrası çalışılan yere göre ve çeşitli gelir gruplarında meydana gelen değişimin karşılaştırması Tablo 21’de gösterilmiştir. Soruyu yanıtlayan 177 üyenin yaklaşık %17’sinin gelirinde pandemi öncesine göre sonrasında değişim yaşanmıştır. En fazla değişim sırasıyla; “3000 TL ve altı” ve “10000 TL üstü” gelir grubunda özel sektör işverenlerinde görülmüştür. Bu durum, özel sektörde küçük ve büyük işletmelere sahip işverenlerin pandemi sonrasında gelir kaybının daha çok olduğunu göstermektedir.

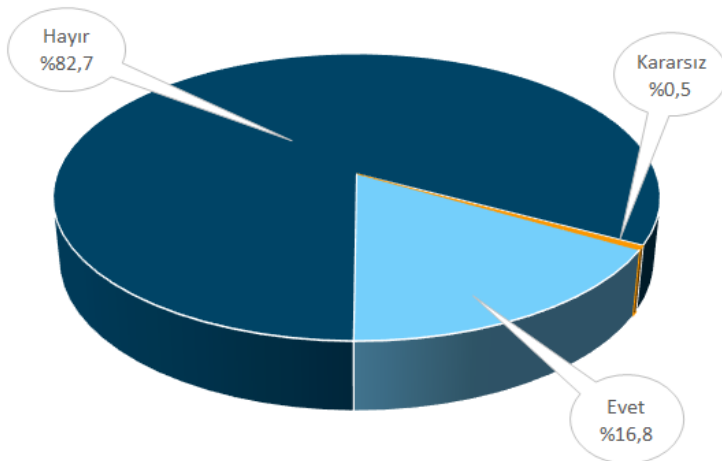
Yapılan marjinal homojenite testi sonuçlarına göre 0,05 anlamlılık düzeyinde pandemi öncesi ve sonrası hanehalkı gelir gruplarında meydana gelen değişim istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Bu değişim hem düşük gelir grubundan yüksek gelir grubuna doğru hem de yüksek gelir grubundan düşük gelir grubuna doğru olmakla birlikte, geliri düşenlerin sayısı artanların sayısından fazladır. Bu dönemler arasında 29 hanehalkının geliri düşerken, 12 hanehalkının gelirinde artış meydana gelmiştir.

Tablo 22. Pandemi Öncesi ve Sonrası Hanehalkı Gelir Gruplarında Meydana Gelen Değişimler

Hanehalkı Gelir Grubu	Pandemi Öncesi		Pandemi Sonrası	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
5000 TL ve altı	33	14,5	37	16,3
5001-7500 TL	56	24,7	59	26,0
7501-10000 TL	48	21,1	53	23,3
10001-15000 TL	56	24,7	50	22,0
15001-20000 TL	21	9,3	16	7,0
20000 TL ve üstü	13	5,7	12	5,3
Cevaplayan sayısı	227	100,0	227	100,0

Covid-19 salgınının ZMO üye aidatlarının ödenmesine etkisi hakkında üye görüşleri sorulmuş olup, soruyu yanıtlayan üyelerin %82,7’si oda aidatlarını ödemede sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir (Grafik 13)

Grafik 13. Pandeminin Oda Aidat Ödemelerine Etkisi

Araştırma kapsamında üyelere, ZMO ve İzmir Şubesi hakkındaki görüş ve beklentileri açık uçlu soru ile sorulmuştur. Görüş ve beklentiler Tablo ??'da sunulmuştur. Genel olarak araştırmaya katılan üyelerin ZMO ve İzmir şubesinin çalışmalarından memnun olduğu görülmüştür. Bununla birlikte mesleğin hak ettiği değeri alması, özlük haklarının iyileştirilmesi ve işsiz meslektaşlara iş bulunmasına aracılık edilmesi konularında oda yönetimlerince daha fazla çaba sarf edilmesi gerektiği görüşü öne çıkmıştır. Üyelerin ZMO ve İzmir şubesinden en fazla etkin eğitim çalışmalarının yapılmasını bekledikleri görülmüştür.

Pandemi sürecine ilişkin olarak ise, sahada çalışan meslektaşların öncelikli olarak aşılama çalışmalarının yapılması için girişimde bulunulması ve gerek iş kaybı gerekse gelir kaybı yaşayan meslektaşların oda yönetimlerince belirlenerek destek olunması konuları belirtilmiştir. Söz konusu bu beklentilerin samimiyetle dile getirilmesi, ZMO çatısı altında üyeler arasında dayanışmacı bir ruhun olduğunun bir göstergesi olarak nitelenebilir.

Öte yandan üyelerle yeterince ilgilenilmediği düşüncesi ve aidat konuları da olumsuzluklar olarak belirlenmiştir.

Aşağıdaki tabloda, ankete katılan tüm mühendislerin belirttikleri her görüş teker teker sıralanmıştır.

Tablo 23. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi Üyelerinin Anket Formunda Belirtilmiş Görüşleri

Aidatlar kaldırılсын
Üye ilişkilerinin daha da sıcak hale getirilmesi
Çiftçinin, üreticinin sorunlarının daha çok gündeme getirilmesini isterim
Üyelerin elektronik ortam dışında da telefonla da aranması
Şubemiz ve genel merkezimizin gerek mesleki gerekse sosyal ve kültürel açıdan yeterince hizmet verebildiğini düşünüyorum.
Sivil toplum örgütlerinin istedikleri halde yeterince etkili olamadıkları ülkemizin gerçeği ne yazık ki!
Ziraat mühendislerinin maaş koşullarının ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi hususunda çalışma bakanlığına rapor sunulabilir.
Mesleğimizin haysiyetine sahip çıkmalısınız. Meslek ayaklar altında. Hele şu bayilik sınavına diğer mesleklerin katılmasına bir engel olsanız çok iyi olacaktır. Mesleğin onuru yerlerdedir. Meslek dışı siyaseti bırakıp mesleğimiz için siyasetten yararlanmanın yolunu bulmalısınız. Muhalefet yaparak bu iş olmaz. Lütfen ülkemizin geleceği bizim mesleğimiz ve üretimdir. Saygılar...
Çalışma koşullarımızdan/saatlerimizden dolayı oda da aktif olarak tanınmıyor olabiliriz fakat seçim dönemlerinde oy için aranmak ve para toplama amaçlı oda genel merkezi avukatlarından gelen aidat ödeme ihtarlarıyla hatırlanmak çok üzücü.
Salgın kontrol altına alındığında sanatsal ve sosyal çalışmalarımızın başlamasını, bu konularda etkinliklerin yapılmasını öneriyorum.
Online mesleki bilgilendirme toplantıları
Ülkemizdeki tarımsal faaliyetler ve istatistiki bilgilendirmelerin daha yoğun olarak yapılması
Pandemi döneminin zor koşullarına rağmen birçok etkinlik yaptınız. Emeklerinize sağlık. Çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.
Meslek mensubu kişilerle daha fazla temasta olmaları
Aktif olarak üyelere ulaşım dayanışma organizasyonu yaratılabilir yeterliliği e-posta ve mesaj bildirimleri dışında üyelere bire bir ulaşım ortak çözüm ve dayanışma ağı oluşturulabilir.
Yasaklı günlerde tarım girdileri zirai ilaç vs. satan toptancı ve bayilere dolaşım serbestliği verilmesi depocu ve şoförlere tarım firmalarında çalıştığını belgeleyenlere de
Sektöre yönelik bizleri geliştirecek eğitimlere daha önem verilmeli.

Daha yararlı işler yapın. Hiç olmazsa memleket ilerler
Bu sorunun cevabını bilmeniz gerekiyor. Zira aynı mesleği icra ediyoruz.
Salgın sonrasında ziraat dışındaki mesleki eğitimlerin daha sık yapılması, söyleşi, film gösterimi gibi etkinliklerin yapılması
Ziraat mühendisliği mesleğinin öneminin ülkemizde daha iyi anlatılması. Örneğin 10 Ocak hep Çalışan gazeteciler günü olarak bilinir fakat bizim günümüz olarak pek az kişi haberdardır.
Odamızın gayretlerinden çalışmalarından ve projelerinden gayet memnunum
Ziraat Mühendislerine kamu veya özel sektörde daha iyi koşullar sağlanması gerekiyor.
Yanımızda daha çok hissetmek istiyoruz.
Tarım sektöründe Türkiye'deki gelişmeler (olumlu veya olumsuz) daha çok bilgi almak
ZMO'dan sadece meslekî eğitimler konusunda mevcudun üzerinde eğitim ve seminerlere odaklanmasını istiyorum.
Vefat haberlerinden başka bir haber paylaşmıyorsunuz neredeyse bütün alanlar ile ilgili bir çalışmanızı görmedim bana herhangi bir katkınız olmadı yeni mezun veya ziraat mühendisi arkadaşlara iş imkânları ile ilgili bir çalışmanıza şahit olmadım
Hiçbir beklentim yok. Tuzu kuru devlet memuru kılıklı insanlar oda yönetiminde olmasınlar. Belediye başkanları reklam tabelacıları hiç olmasınlar. Meslektaştan bi haber sözde muhalif tatlısu odacılarını istemiyorum.
Daha fazla iletişim kurulabilir.
Mesleki eğitimlere devam edilmesi. Örneğin finansçı olmayanlar için finans eğitimi gibi
Mezun olduğum tarihten itibaren şimdiye kadar odadan sadece bir kez ajanda hediye edildi. Bunun dışında odanın hiçbir katkısı bana olmadı
Ülke sorunlarına daha çok eğilip, çözüm üretilmesine yardımcı olmanız.
Çevrimiçi eğitimlerin sayısı artırılmalı
Merhaba, ailevi sağlık sebepleriyle pandemi öncesi işimi kendi isteğimle bıraktım. Ancak pandemiye çalışmaya dönmek de risk olacaktı. Eminim bu durumdan etkilenen birçok meslektaşım vardır. Çalışmayan ancak gelişimine katkı sağlamak isteyenlere uzaktan uygun şartlarda veya ücretsiz eğitim verilebilir. Çocuğu eğitim alan ancak şartları sebebiyle, çocuğuna tablet vs. alamayan meslektaşlara destek olunabilir. Pandemi döneminde hastalık geçirenler varsa, antikor bankası oluşturulabilir. Ve bu konuda kan ihtiyaçları için bir iletişim ağı üzerinden kitleye ulaşması sağlanabilir. İstihdama yönelik kişilere kolay ulaşılabilmesi için sertifika güncellemesi yapılabilir. Böylece doğru kişi doğru işe yönlendirilebilir. Oda olarak toplu anlaşmalarda özel okullar yerine öze hastaneler, kamp, sosyal tesisler tercih edilebilirse, meslektaşlarımız hem sağlık konusunda hem de aileleriyle geçirebileceği dinlenme tesisi kamp alanlarından uygun şartlarda yararlanabilirler.
1-Mesleki eğitimler için önceden bilgilendirme msj ve mail yollanması. (Eğer gönderiliyorsa bana ulaşmıyor.) 2-Pandemi sürecini yaşarken odanın yollamış olduğu vefat haberleri moral olarak çok etkiledi. (Eğitim ve genel duyuruları almak faydalı olur)
Etkin Eğitim çalışmalarını artırması
Eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi
Eğitim ve belgelendirme işlemlerinin bir an önce başlamasını bekliyorum (Biyosidal).
Bu mesleğin bir ülke için bir gelecek için ne kadar önemli olduğu bilincini herkese aşılacak ve hak ettiği yerde olmasını sağlamak
Küçük üretimi ve üretici başta genel olarak güvenli tarımsal üretimi destekleyecek yol ve yöntemleri geliştirmek. Üretici ile tüketici arasındaki ara mekanizmaları mümkünse tümüyle ortadan kaldıracak yenilikçi organizasyonlar bulmak bunları muhataplarına duyurmak, anlatmak.
Üniversitede öğrencilerine yani geleceğin Ziraat mühendislerine mezun olmadan önce daha çok emek verip onları iş hayatına hazırlamalarını isterim, mezun olunca iş işten geçmiş oluyor.
Organik Tarım Kontrolörüyüm iş bulamadım; bu işi gönülden yapmak istiyorum lütfen yardımcı olunuz.
Eğitimlerin açılması
Üye çalışma şartlarını denetlemeniz

Odamızdan İzmir şubeden memnunuz
Yapılan konuşulan uygulamalar ne yazık ki sadece yazılı yazısız bildirimlerde kaldı bu da üyelerinin ilgisizliği de eklenince gelişmedi.
Online eğitimler olabilir (her opsiyona uygun ayrı ayrı) Söyleşiler artırılabilir Online etkinlik yapılabilir (odayı ve üyeleri aktif tutabilmek için)
Eğitimlerin Online olarak devam etmesi
Tabana yayılan genç meslektaşlarımız üzerinden resmi örgütlenme...
İnsan odaklı çalışmalar daha ön plana alınmalıdır. İşsiz kalan oda üyelerine destek olunması
Mesleki açıdan teşvikleri, devletin biz ziraat mühendislerini daha çok projelerin içine girmemizde önayak olmasında ziraat mühendisleri odalarının aktif rol almaları ve bizleri haberdar etmeleri. Yıllarca mesleğimizi yapmada, girişimci olmada göz ardı edildik. Ancak gıda yetersizliği tüm dünyada yaygınlaştıkça, organik tarım için bizlerin girişimcilik konusunda desteklenmemiz. Teşekkür ederim.
Duyuruları alamıyorum. Meslekte erteleme yapma gibi bir lüksümüz yok. Zaten pandemide hareket serbestisi olan meslekler arasındaydı. Bu nedenle Ziraat Mühendislerinin aşılama önceliğini alması gerekirdi.
Odamızı ayakta tutan eski üyelerimizin yaşlı olarak değerlendirilip fikirlerine saygı duyulmaması ve küçümsenmesinden rahatsızlığım var
Çiftçi ve dolayısıyla üreticilerimizin gerek maddi gerekse üretim gücünde azalma olması, dolayısıyla desteklemesi hatta desteklemeleri yerinde ve gecikmeksizin ödenmesi, üretimlerini engelleyecek tüm unsurların kontrollü olarak ortadan kaldırılması, üretime daha çok kadınlarımızın katılımı ve iş güvenliğine yönelik çalışmalara öncelik verilmesi yönünden kamuoyunda bilinçlilik ve mücadele yöntemlerini geliştirme yönünde aktif faaliyetleri yaratmaktır.
Gündemde tarım konularında Boğaziçi üniversitesine değil ziraat fakültelerine ve odamız fikir üretmeli. Akıllı tarım diye her hafta Boğaziçi üniversitesi hocaları TV lerde boy göstermektedir
Bu süreçte özellikle tarımın önemine çok daha detaylı dikkat çekmek gerekir, teşekkürler.
Daha yaygın ve uygulamalı verilerle aynı stratejiye devam edilmesi.
Çalışmayan birçok ziraat mühendisine iş bulmada yardımcı olmaları
Üye olsun olmasın ziraat mühendislerini mezun olduktan sonra iyi şekilde yönlendirmeye yönelik çalışmalar olsa ve iş bulma konusunda işsiz mühendislere yardım edilse daha iyi olabilir.
Etkinlikler hakkında detaylı bilgi sahibi ve sonuçlarına ulaşabilmek.
Mesleki dayanışma ve bilgi paylaşımı toplantıları
Covid 19 nedeniyle iş ve gelir kaybına uğramış olan üyelerin tespit edilerek dayanışma yapılması.
Mesleki dayanışma ve bilgi paylaşımı toplantıları
Bu çalışma için teşekkürler. Umarım diğer şubelere de örnek olur.
Ziraat mühendislerinin çok farklı dallarda çalıştığına farkına varılarak hepsi için ayrı ayrı çalışmak. Mesela bayilerin problemleri ve üzerlerindeki baskının gerekliymiş gibi adeta oh olsun gözünde bakılması tamamen yanlış olduğunu düşünüyorum.
Etkinlikleri artırabilir
Aylık ödemelerin maaşlarımızdan otomatik alınması mümkünse yürürlüğe girmesi.
Salgınla ilgili farkındalığı arttırmak
Üyelere yönelik daha çok mesleki eğitimler verilebilir.
Ziraat mühendislerinin mesleki saygınlığının sağlanması. Genç mühendislerin odaya kayıtlarının yapılması. Sahada aktif olarak çalışmalarının sağlanması. Eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesi. Kursların açılması ve sonunda belge verilmesi.
Daha etkin faaliyetler ve duyurulması
Aidatlar yıllık yarı yarıya azalsa iyi olur
Ziraat mühendislerinin de aşılama öncelik verilmesi
Meslektaşlarımızdan zor durumda olanlara maddi yardım için fon benzeri bir yapı oluşturmak.

Tarım sektöründe daha etkin bir yapıya sahip olması
Özellikle gıda sektörünün çalışanlarının bir an önce aşılması için yetkili mercilerle görüşülmesi.
İyi bir iletişim ağıımız mevcut teşekkürler
ZMO'nun meslekle ilgili problemlerle uğraşmaktan ziyade siyaset yaptığı şeklindeki haklı algının giderileceği adımlar atılması
Ziraat Mühendisliği mesleğini ve ülkesel üretimin önemin önemi pandemi sürecinde çok daha fazla açığa çıktı. Bu konunun önemi sıklıkla kamuoyunda çeşitli kanallarla halka ve siyasilere duyurulmalı. Pandemide su tüketimi ve çevre kirliliği çok arttı. Bu konulara da acilen dikkat çekilmeli, önlemler alınmalı.
Mesleğin özlük haklarına daha fazla sahip çıksınlar. Oda aidatı tahsilatı için aldığım mesajın en azından yarısı kadar özlük haklarıyla ilgili bir derdin var mı diye sorulsa idi sanırım biraz daha umudumun olurdu. Selam ve sevgiler.
Biz ilçede olduğumuz için faaliyetlere katılmıyoruz. İlçelerde de faaliyetler yapılsın
ZMO İzmir Şubesi Yönetimlerinin üyeleri arasında mesleki köken ayırımı yapmamasını bekliyorum.
Sağlık, eğitim, ulaşım gibi hizmet sektörü gibi alanlarda özel şart ve imkânların anlaşmalı firmaların artırılması.

SONUÇ

Bulgular pandemi koşullarının tarım sektörünün önemli paydaşlarından birisi olan ve eğitimli kesimini oluşturan mühendislerin sosyo-ekonomik koşullarına ve çalışma yaşamlarına bir takım olumsuz etkilerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan mühendisler pandemi döneminde çalışma koşullarına ilişkin sorulan sorulara ve verilen önermelere olumlu veya olumsuz yanıtlardan çok kararsıza yakın cevaplar vermişlerdir. Bu durum pandemi döneminde çalışma koşullarına ilişkin alınan önlemlerin ve pandemi yönetiminin mühendisleri tatmin etmediğini ve iyileştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Diğer birçok alanda olduğu gibi kadınlar, düşük gelir grupları ve 65 yaş üstü kesimlerin olumsuzluklardan daha fazla etkilendikleri görülmektedir.

Tarım sektörünün önemli bir aktörü olan ve tarıma dair bilginin taşıyıcısı konumundaki mühendislerin pandemi ve benzeri koşullarda bir yandan sağlıklarının korunup bir yandan da mesleki faaliyetlerini yerine getirebilmeleri ülkenin gıda güvencesi ve gıda güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle yaşanan deneyimlerden de yola çıkılarak tarımın farklı alanlarında faaliyetlerini yürütmekte olan mühendislerin bundan sonra karşılaşılabilecek pandemi ve benzeri süreçlerde sorun yaşamamaları için hem sosyo-ekonomik ve mesleki açıdan hem de sağlık açısından gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Meslek örgütümüzün de bu noktada yönlendirici, yol gösterici olması ve farkındalık yaratması gerektiği anlaşılmaktadır. Üyelerle daha yakın, karşılıklı etkileşime dayanan ve sürdürülebilir bir iletişim kanalının kurulması, gerek olağan üstü dönemlerde hızlı harekete geçilmesi gerekse bu dönemler için yeterli ve tatmin edici hazırlıklar yapılması açısından büyük önem taşımaktadır.

EK – 1 ANKET FORMU

Sayın Üyemiz,

Bu anket formu TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi tarafından, tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 Koronavirüs salgınının şubemize üye meslektaşlarımızı nasıl etkilediğini ortaya koymak için hazırlanmıştır. Bu araştırma hiçbir şekilde bireysel bir değerlendirme amacı taşımadığı için ankette isim, imza, iletişim bilgisi gibi kişisel bilgiler istenmemiştir. Ayrıca elektronik ortamda yapılan bu anketin kim tarafından doldurulduğu dijital olarak da görülmeyecektir. Bu nedenle sorulara vereceğiniz samimi yanıtların daha net bulgulara ve sonuçlara ulaşılmasını kolaylaştıracağını belirtmek isteriz. Formu doldururken gösterdiğiniz özen ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

ZMO İzmir Şubesi Yönetim Kurulu

c1. Kaç yaşındasınız?
c2. Cinsiyetiniz	(1) Kadın (2) Erkek
c3. Medeni durumunuz nedir?	(1) Bekar (2) Evli (3) Boşanmış (4) Dul (eşi vefat eden) (5) Diğer...
c4. Hanenizde toplam kaç kişi yaşamaktadır?
c5. Nerede ikamet ediyorsunuz?	(1) İl merkezi (2) İlçe merkezi (3) Köy (4) Diğer
c6. İkamet ettiğiniz evin mülkiyet durumu nedir?	(1) Kira (2) Lojman (3) Kendi evim (4) Ailemin evi (5) Diğer
c7. Eğitim durumunuz nedir?	(1) Lisans (2) Yüksek Lisans (3) Doktora
c8. Üniversiteden hangi yıl mezun oldunuz? (Lisans)
c9. Bitirdiğiniz bölüm hangisi? (Lisans)	1. Bahçe Bitkileri Bölümü 2. Bitki Koruma Bölümü 3. Peyzaj Mimarlığı Bölümü 4. Süt Teknolojisi Bölümü 5. Tarım Ekonomisi Bölümü 6. Tarım Makinaları Bölümü 7. Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü 8. Tarla Bitkileri Bölümü 9. Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü 10. Zootehni Bölümü 11. Su Ürünleri Mühendisliği / Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği 12. Tütün Teknoloji Mühendisliği 13. Diğer.....

c10. Şu anki çalışma durumunuz nedir?	1) Bir iş yerinde çalışıyorum 2) İşsizim 3) Emekliyim çalışmıyorum 4) Emekliyim çalışmaya devam ediyorum 5) Diğer (belirtiniz.....)
c11. Çalışıyorsanız nerede?	1) Kamuda 2) Özel sektörde 3) Kendi işyerimde 4) Kooperatif, Birlik ve diğer üretici örgütleri 5) Oda veya Borsa 6) Diğer....
c12. Çalışıyorsanız, mesleğinizi (ziraat mühendisi, su ürünler mühendisi, tütün eksperti) mi yapıyorsunuz?	1)Evet 2)Hayır
c13. Çalışıyorsanız, çalıştığınız yerdeki departmanınız, pozisyonunuz ve uzmanlık alanınız nedir?
c14. Meslekte çalışarak geçirdiğiniz süre ne kadardır? yıl
c15. Ortalama günlük çalışma süreniz ne kadardır? saat
c16. Covid-19 salgını için iş yerinizde tedbirler alındı mı?	1)Evet 2) Hayır
c17. Cevabınız evetse ne tür tedbirler alındı? (Sizin için önemli olan üç önlemi önem derecesine göre sıralayınız.)	1) İş yerindeki hijyen koşullarını iyileştirme 2) İşyerinde aynı anda bulunan çalışan sayısını azaltma 3) Çalışan kişi sayısını azaltma 4) İş seyahatlerini iptal etme 5) Süreli, süresiz kapatmalar 6) Toplantı ve görüşmeleri iptal etme ya da dijital ortama taşıma 7) Çalışanlara izin kullandırılması 8) Evden çalışma imkanlarının sağlanması 9) Ekonomik anlamda destek sağlandı. 10)Gıda yardımları yapıldı. 11) Diğer (belirtiniz).....
c18. Kısa Çalışma Ödeneğine başvurmak zorunda kaldınız mı?	1) Evet 2) Hayır 3) Başvurdum ancak yararlanamadım
c19. Covid-19 salgınına bağlı olarak çalışma yaşamınızda bir değişiklik oldu mu?	1) Hayır bir değişiklik olmadı 2) Evet olumsuz yönde değişti 3) Evet olumlu yönde değişti
c20. Covid-19 sürecinde çalıştığınız işte değişikliği yapmak durumunda kaldınız mı?	(1) Evet 2) Hayır
c21. Covid-19 salgınına bağlı olarak aylık gelirinizde değişiklik oldu mu?	1) Hayır bir değişiklik olmadı 2) Evet azaldı 3) Evet arttı
c22. Covid-19 salgını süresince dışarıdan ekonomik olarak destek veya borç almak durumunda kaldınız mı?	1) Hayır herhangi bir ekonomik destek veya borç almadım 2) Evet borç aldım 3) Evet ekonomik olarak destek aldım

c23. Covid-19 salgınına bağlı olarak aile yaşamınızda bir değişiklik oldu mu?	1) Hayır bir değişiklik olmadı 2) Evet olumsuz yönde değişti 3) Evet olumlu yönde değişti
c24. Covid-19 salgınına bağlı sizin veya hanenizden birinin yaşadığı sağlık sorunu oldu mu?	1) Evet 2) Hayır
c25. Cevabınız evetse; kim veya kimler nasıl bir sorun yaşadı?	

Eğer çalışıyorsanız veya salgın sürecinde işten ayrıldıysanız aşağıdaki yargılara katılıp katılmadığınızı belirtiniz.

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

Covid-19 salgını nedeniyle çalıştığım yerdeki günlük iş rutinimizde önemli oranda değişiklikler oldu.	c26.
Covid-19 salgınından dolayı çalışma koşullarım hissedilir şekilde ağırlaştı.	c27.
Covid-19 salgınından dolayı çalışma saatlerim arttı.	c28.
Covid-19 salgınından dolayı işyeri idaresinin (patron, müdür, vs.) işime yönelik beklentileri arttı.	c29.
Covid-19 salgınından dolayı mesleki anlamda gelecek kaygılarım arttı	c30.
Covid-19 salgını süresince çalışma koşullarım sağlığım açısından risk oluşturuyor.	c31.
Covid-19 sürecinde yaşadığım iş kaynaklı stres özel ve aile yaşamımı olumsuz	c32.
Salgın nedeniyle sokağa çıkma ve çalışma yaşamına ilişkin kısıtlar yaptığım işimi olumsuz etkiledi.	c33.
Covid-19 salgını süresince iş kaynaklı stresim diğer zamanlara göre önemli oranda	c34.
Covid-19 salgını süresince iş yerimde yaşadıklarım beni hayal kırıklığına uğrattı.	c35.
Covid-19 salgını kaynaklı çalışma koşullarımda bozulma nedeniyle aynı geliri elde edebileceğim başka bir iş olsa geçmek isterim.	c36.
Covid-19 salgını süresince mesleğimin hak ettiği değeri ve takdiri gördüğünü	c37.
Covid-19 salgını boyunca çalıştığım yerdeki yöneticilerin süreci iyi yönettiklerini ve gerekli hassasiyeti gösterdiklerini düşünüyorum.	c38.
Covid-19 salgını süresince çalıştığım yerde alınan önlemlerin yeterli olduğunu	c39.
Covid-19 salgını süresince çalışma yaşamımı sağlığımı koruyacak imkanlar çerçevesinde sürdürebildim.	c40.
Yaptığım iş zorunlu hallerde evden (uzaktan) çalışmaya da uygun.	c41.
Covid-19 sürecinde mesleğimin toplum için diğer pek çok meslek grubundan daha gerekli olduğunu düşünüyorum.	c42.
Covid-19 salgını süresince gönüllü ve dayanışma faaliyetlerine katıldım.	c43.

Aşağıdaki yargılara katılıp katılmadığınızı belirtiniz.

(1) Hiç katılmıyorum 2) Katılmıyorum 3) Kararsızım 4) Katılıyorum 5) Tamamen katılıyorum

Covid-19 salgını nedeniyle ekonomik anlamda zorlanmaya başladım.	c44.
Covid-19 salgını hane olarak tüketim alışkanlıklarımızı ve harcama kalemlerimizi önemli oranda değiştirdi.	c45.
Covid-19 salgını nedeniyle Gıda tüketim alışkanlıklarımız çok değişti.	c46.
Alışveriş yerimiz ve şeklimiz değişti.	c47.
Covid-19 salgını hane içi ilişkilerimizi olumlu etkiledi	c48.
Covid-19 salgını hane içi ilişkilerimizi olumsuz etkiledi.	c49.
Covid-19 salgınının tarım sektörü açısından ciddi risk oluşturduğunu düşünüyorum.	c50.
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalardan	c51.
ZMO Genel Merkezi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalarını yeterli	c52.

ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmalardan haberdarım.	c53.
ZMO İzmir Şubesi'nin Covid-19 salgını süresince yapmış olduğu çalışmaları yeterli	c54.

c55. Covid-19 salgını süresince mesleki anlamda ve çalışma yaşamınıza ilişkin karşılaştığınız en büyük sorun nedir?

c56. Kişisel aylık geliriniz pandemi öncesi ve sonrası hangi aralıktadır?

Pandemi öncesi

Pandemi sonrası

3000 TL ve altı

3001 TL - 5000 TL

5001 TL - 7500 TL

7501 TL - 10000 TL

1000 TL üstü

3000 TL ve altı

3001 TL - 5000 TL

5001 TL - 7500 TL

7501 TL - 10000 TL

1000 TL üstü

c57. Hanehalkı aylık geliriniz pandemi öncesi ve sonrası hangi aralıktadır?

Pandemi öncesi

Pandemi sonrası

5000 TL ve altı

5001 TL - 7500 TL

7500 TL - 10000 TL

10001 TL - 15000 TL

15001 TL - 20000 TL

20000 TL üstü

c58. Covid-19'un ZMO aidatı ödemenizi aksatmanıza neden olacak bir etkisi oldu mu? düzenli olarak deyebiliyor musunuz?

1) Evet 2) Hayır

c59. Odadan beklentileriniz, önerileriniz ve belirtmek istediğiniz diğer hususlar nelerdir?

.....
.....
.....

KAYNAKÇA

- Aba A., "Covid-19'un Ekonomik Etkileri Üzerine", Pandemi Dosyası, Hekim Sözü Dergisi, Syf. 26-27, Mayıs – Haziran, 2020
- Acar M., "Korona Sonrası Dünya: Ekonomik, Sosyal ve Akademik Hayatta Ne Değişecek Ne Değişmeyecek?", Küresel Salgının Anatomisi İnsan ve Toplumun Geleceği, Türkiye Bilimler Akademisi, ISBN: 978-605-2249-46-8
- Ahmet A.; "COVID-19 Salgınının Dünya Ekonomisini Etkilemesinde Belirsizlik ve Güven Kavramsallaştırması", Küresel Salgının Anatomisi İnsan ve Toplumun Geleceği, Türkiye Bilimler Akademisi, ISBN: 978-605-2249-46-8
- Aydın, A., Güner, A., 2020. Covid-19 Salgınının Tarım Sektörü ve Gıda Güvenliği Üzerine Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi, C.3, S.2, s. 155-171.
- Bayan, V. (2020). "Küresel Salgının Sosyolojisi ve Yeni Normal Dönemde Paradigma Dönüşümü", Küresel Salgının Anatomisi: İnsan ve Toplumun Geleceği Raporu., Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, ISBN: 978-605-2249-46-8
- Çetin, M., Yücesoy, A., 2020. COVID-19 Sürecinde AB ve Türkiye'nin Tarım Politikalarına Yeniden Bakış. Yeni Türkiye Dergisi , no.113, pp.175-182. <https://avesis.istanbul.edu.tr/yayin/57013b20-20e9-4c00-b385-cc79efc95872/covid-19-surecinde-ab-ve-turkiyenin-tarim-politikalarina-yeniden-bakis/document.pdf>, (Erişim tarihi: 27.07.2023).
- Doğan, Y., Doğan, S., 2020. Koronavirüs Pandemisi ve Türkiye'de Bitkisel Üretime Etkisi. Artuklu Kaime Uluslararası İktisadi ve İdari Araştırmalar Dergisi 3: 56-78.
- Duran M., Acar M., (2020) "Bir Virüsün Dünyaya Ettikleri: Covid-19 Pandemisinin Makroekonomik Etkileri", International Journal of Social and Economic Sciences E-ISSN: 2667-4904 10(1): 54-67,
- Fikretin Ş., Demir S., "Virüsler, Viral Pandemileri Etkileyen Faktörler ve Sonuçları" Küresel Salgının Anatomisi: İnsan ve Toplumun Geleceği Raporu., Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, ISBN: 978-605-2249-46-8
- Gündüz, O., 2020. Covid-19 Salgını Sürecinde Tarım ve Gıda Sektöründe Kendine Yeterlilik. (Ed.) K.A.Koçak, Covid-19 Küresel Salgının Siyasi, Sosyal ve Ekonomik Yansımaları içinde, s. 65-71, TASAV, https://www.tasav.org/media/k2/attachments/Covid-19_K%C3%BCresel_Salg%C4%B1n%C4%B1n_Siyasi,_Sosyal_ve_Ekonomik_Yans%C4%B1malar%C4%B1_web.pdf, (Erişim tarihi: 29.07.2023).
- Keskin H., "Yeni Normalde Sektörlerin Geleceği ve Firmaların Dönüşümü", Küresel Salgının Anatomisi: İnsan ve Toplumun Geleceği Raporu., Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, ISBN: 978-605-2249-46-8
- Keyder, Ç., Bilgiç, D.N., Yenal, Z., 2020. Covid-19, Tarım ve Gıda: Dünyada ve Türkiye'de Neler Yaşandı, Neler Yaşanacak? <https://sarkac.org/2020/07/covid-19-tarim-ve-gida-dunyada-ve-turkiyede-neler-yasandi-neler-yasanacak/> (Erişim tarihi: 28.07.2023)

Kılıç K., (2020) “Tarihte Küresel Salgın Hastalıklar ve Toplum Hayatına Etkileri”, Küresel Salgının Anatomisi: İnsan ve Toplumun Geleceği Raporu., Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, ISBN: 978-605-2249-46-8

Kredi Kayıt Bürosu (KKB), 2020. Koronavirüsün (Covid-19) Tarım ve Gıda Sektörüne Etkileri. KKB Tarım Kredileri Değerlendirme Sistemi.

Köse Z., “Covid-19’un Küresel Ekonomiye Etkileri”, Covid-19 Pandemisinde Yönetim ve Ekonomi, Gazi Kitabevi, ISBN □ 978-625-7727-32-7

Küçükçongar M., Özdemir F., Karakurt C., Özdemir E., Önder M., Topal İ., Pekergin Z.B., Öztürk E., 2021. Covid-19 Salgınının Konya İlinde Tarım İşletmelerine Etkisinin İncelenmesi. Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Konya.

STM ThinkTech, “Covid-19 Salgınının Küresel Ekonomi ve Jeopolitikaya Etkileri”, Trend Analizi Mayıs, 2020

Şeker, M., Özer, A., Tosun, Z., Korkut, C. & Doğrul, M. (2020). COVID-19 Küresel Salgın Değerlendirme Raporu., TÜBA Raporları No: 34. ISBN: 978-605-2249-43-7,

Tezel M., “Covid-19 Pandemisinin Ekonomi-Politiği”, Covid-19 Pandemisinden Öğrendiklerimiz, Gelecek Öngörüler ve Yarının Planlanması, TÜSAD Eğitim Kitapları Serisi – 25, ISBN: 978-605-89519-7-6

Yılmaz M., Dursun İ., Yaprak Ş., Arısoy İ., Peker H., “Kovid-19 Salgını ve Sonrası Ekonomi Boyutu ile İlgili Değerlendirmeler”, Polis Akademisi Yayınları: 91, Rapor No: 36, ISBN: 978-605-7822-36-9

https://tr.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemisi (Erişim: 28.06.2021)

<https://tr.wikipedia.org/wiki/COVID-19#Tarihi> (Erişim:28.06.2021)

<https://www.worldometers.info/coronavirus/#countries> (Erişim:28.06.2021)